

DOMOVINA

Oglasi:

Za 1 mm × 60 inseratnega stolpiča mali 80 vinarjev, uradni 1-20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K.

Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva o. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrletno 9 K, polletno 18 K, celoletno 36 K.

Militarizem.

Ker ni ljubezni in ne simpatije, tam tudi lepih ljubezenskih pesmi ni. Kdor ne ljubi, tudi ne čuti srčne potrebe, braniti in zagovarjati predmet ljubezni. Narobe: Kdor nima posebno lepih lastnosti skromnosti in je bolj bojevite in predrzne narave, ta se z vso silo zaletuje v ono, kar je drugim ljubo in drago, kar ljubijo z vso strastjo svojega srca in z vso silo svoje pesti. Zaletuje se, trga, zmerja, zabavlja, izmišlja si grehe, z najgršimi in najbolj nečloveškimi lastnostmi obleče ono, kar je vsem drugim drago in vpije potem: pogledjte, kako je to grdo. Tako dela, kakor zaljubljeni fant, kateremu je dekle odreklo ljubezen. Iz maščevanja širi o njej same slabe govornice, niti ene lepe lastnosti ji noče priznati — samo, da bi jo tudi pri drugih še zasovražil, da bi ona ostala samica, sam pa zmagalni kralj.

Taki so naši predragi klerikalci. So kakor puran, ki se vzrepenči pred vsako rdečo ruto. Kar se stori in sklene v Jugoslaviji, našim klerikalcem ni všeč. In če bi bila Jugoslavija vsa s samim zlatom okrašena, bi kričali, da to ni zlato, da je vse le navadno blago. Tako delajo, ker Jugoslavije ne ljubijo, ker ljubezni ni mogoče kupiti in jo vsaditi na tisto mesto, kjer je včeraj še rastlo sovraštvo. Kar naši poslanci v Beogradu v dobro ljudskega gospodarskega in kulturnega razvoja sklenejo, zagrabijo klerikalci s svojimi strupenimi zobmi, raztrgajo na drobne kosce in potem kakor poreden pes vlačijo raztrgane kosce po cestah svojih listov in vpijejo kakor kričoč v dunajskem pratu: pogledjte, pogledjte, kako čudno so vam v Beogradu pripravili. Pridite pa naše delo pogledat ...

Zaleteli so se še prav v vse. Tako, da so že podobni nervozni stari ženi, ki ni s prav nobeno stvarjo več zadovoljna, ker ve, da ji ne more vrniti mladosti. Tudi v vojaštvo so butnili. Da bi bolj držalo, slikajo Jugoslavijo kot krvoločno državo, ki samo vojaštvo nabira in, ki samo na vojsko čaka. Oni dobro vedo, da bi taka Jugoslavija ne bila nobenemu všeč, zlasti ne našemu kmetskemu ljudstvu, ki je v svetovni vojni moralo najbridkeje spoznati neizmerno gorje vojsk. Ker s takim pisarjenjem hočejo samo ljudstvo slepiti in vodo navajati na svoje politične mlince, v svoji hinavščini trdijo, da so vse stranke pri nas za tako militaristično Jugoslavijo, samo oni, klerikalci ne. Človek mora biti posebno zloben, ako trdi tako neresnico. Razrušeni domovi, križi ljubih bratov in očetov na tujih poljanah, razruvano gospodarstvo v hiši, občini, deželi in državi, bolezn, nesrečni invalidi, vse to mora danes vsakega pametnega človeka, tudi če nima prav nič srca, prisiliti k spoznanju, da so vojske največja nesreča za posameznika, družino, narod in državo. Klerikalci

pa so na svojem lovu po pristaših tako nesramno predrzni, da si upajo trditi, da so samo oni tega prepričanja, vsi drugi pa so še celo po svetovni vojni zaslepljeni in hočejo še v naprej vojsko. Klerikalci so čuden ptič. Perje imajo pobarvano z barvo, ki daje vsaki dan — po potrebi — drugi sijaj. Dobro se še mi spominjamo, kako strastni militaristi so bili klerikalci prav do ustanovitve Jugoslavije. Na Dunaju so kar žareli veselja, ako so smeli raznim avstrijskim ministrom dovoliti velike vojaške kredite. In tik pred vojno so bili vsi njihovi žepi polni kanonov in njihovi jeziki so prvi otvorili ogenj v svetovni vojni. Takrat, pod blaženo Avstrijo, niso hoteli vedeti, da je milica ljudstvu v večjo korist, kakor pa stalna armada. Seveda takrat pod Avstrijo je armada služila presvetlemu cesarju, ki je bil apostolski kralj Jeruzalema, takrat je armada podpirala univerzalno klerikalno gospodarstvo, takrat armada še ni služila narodnim potrebam. Danes je stvar nekoliko drugačna. Imamo lastno narodno državo, kateri poveljuje narod po svojih voljenih zastopnikih. Armada, katero ima ta država, služi in mora služiti izključno narodnim koristim. Bodite prepričani ljubi klerikalci, da bi tudi mi rajši imeli v vojašnicah šole, delavnice in javne ljudske bolnice. Mi bi radi imeli še več, kakor vi. Mi bi radi odpravili sploh vsako armado in najsi bo to milica ali stalna vojska. Ker pa se zavedamo, da je naša država od vseh strani ogrožena, pri svoji odgovornosti napram narodnemu obstoju ne moremo dopustiti, da bi bila naša država brez dobro disciplinirane vojaške sile. Ko nam bodo klerikalci podali gotovo jamstvo, da za nami tudi Italija vpelje milico, ko nam zagotove, da bo v Nemčiji, Avstriji in na Madžarskem vedno tako malo število vojaštva, potem bomo mi prvi, ko bomo z vso energijo zahtevali omejitve vojaštva na najnižji minimum. Dokler pa nam klerikalci tega jamstva ne morejo podati, se poigravajo samo z ljudskim instinktom v svoje strankarske koristi. Nam je ideal ujedinenja, narodna država, klerikalcem pa ujedineni svetovni klerikalizem, ki bi našemu malemu narodu kaj kmalu zavil vrat.

Mi hočemo imeti narodno in demokratsko armado. O armadi mora odločevati ljudstvo; kar bo ljudstvo v svoji zdravi uvidevnosti spoznalo za koristno, to se bo zgodilo. Organizacijo armade zahtevamo tako, da bo vojaško službovanje skrajšano na najpotrebnejšo dobo, v armadi hočemo imeti demokratsko disciplino — tudi od častnikov, ki morajo v vojaku videti svojega brata in svojega sobojevnika za narodov obstoj, razvoj in svobodo. — Svoja demokratska načela bomo jasno uveljavili tudi v armadi.

Kar govore in pišejo klerikalci o militarizmu je samo lim na limanice za ptice, ki imajo zavezane oči. Zakaj tega lima klerikalci že niso preje kuhali?

Proti divjanju koroških Nemcev

Koroški Slovenci živijo v nad vse žalostnih razmerah. Po nesrečnem plebiscitu, ko so naše oblasti zapustile deželo, je popolnoma zdivjala nemška beštija, Slovenec je postal na svoji zemlji suženj podivjanih Nemcev in nemčurjev, ki posamezne Slovence ubijajo iz zasede, pretepajo javno, zažigajo jim domove, kradejo živino iz hlevov in poljske pridelke iz shramb.

Avstrijske oblasti ne samo, da na vse to molčijo, temveč to divjanje naravnost očitno podpirajo, kakor bi Avstrija bila država brez zakonov v kateri vsakdo dela kar hoče.

Obupni klici prihajajo s Koroškega in človek se mora čuditi, kako more premagana država, kakršna je Avstrija, ki živi samo od milosti drugih držav, tako brezobzirno teptati mednarodne zakone in določbe mirovne pogodbe, po katerih morajo tudi narodnostne manjšine uživati vse pravice.

Mi se dolgo nismo mogli odločiti za to, da bi odgovorili Nemcem milo za drago, ker to ni v naši naturi, mi ne moremo naših Nemcev pobijati kot pse, zažigati jim njihovih domov itd. Taki, kakršni so Nemci, mi ne moremo in tudi nočemo biti, ker se nočemo spustiti na kulturno stopnjo afriških divjih zamorcev in tudi sedaj, ko je mera že prepolna, se nismo odločili za to, da Nemcem odgovorimo z enakim merilom, ampak ker koroške razmere že kričijo do neba, se je moralo ukreniti vsaj nekaj, da Nemci uvidijo, da nismo slepci in da pazno zasledujemo trpljenje naših rojakov onkraj Karavank.

Na Koroškem ni sedaj, pod avstrijsko upravo, niti ene slovenske ljudske šole in avstrijske oblasti niso prevzele v službo niti enega slovenskega učitelja. In na Koroškem je veliko več Slovencev kot na Slovenskem Nemcev, ki razen na Kočevskem nikjer ne živijo skupno, temveč raztreseni po vsej deželi. In vendar vzdržujemo mi za teh raztresenih par tisoč Nemcev v Ljubljani popolno nemško gimnazijo, v Mariboru pa na realki in na gimnaziji vzpodredne nemške razrede. Razen tega vzdržujemo nemške ljudske šole, kjer poučujejo deloma učitelji, ki niti slovensko ne znajo in se jim je dovolil rok do 1. novembra t. l., da se naučijo slovensko!

Sedaj bo tega konec! Deželna vlada je predložila ministrstvu prosvete, da ukine nemško gimnazijo v Ljubljani in nemške vzpodredne razrede na mariborskih srednjih šolah, kakor tudi, da se zaprejo nemške ljudske šole, učitelji, ki ne znajo slovensčine, kot državnega jezika, se pa odpusti iz službe.

Vse to se bo zgodilo najbrže z začetkom prihodnjega šolskega leta in potem bodo morali hoditi nemški otroci v slovenske šole, nemški učitelji si bodo pa morali iskati službe — v Avstriji.

S tem pa odredbe proti Nemcem še niso končane. Mnogi naši Nemci pošiljajo svoje sinove na graške in dunajske srednje in visoke šole, kjer hujskajo proti naši državi, posebno pa proti svojim sodržavljanom slovenske narodnosti, ki študirajo na dunajskih visokih šolah. Zaradi hujskanja teh izdajalcev naše države je bilo več naših dijakov izključenih z dunajskih visokih šol in zato v bodoče nemški dijaki iz Slovenije ne bodo več dobivali potnih listov za Avstrijo in ne bodo niti oni mogli študirati na graških in dunajskih visokih šolah. Šlo se bo še dalje in se bo preiskalo, ako niso v zvezi s hujskarijami teh nemških dijakov tudi njihovi starši in drugi sorodniki, ki živijo med nami in ker je več kot gotovo, da ta zveza obstoja, se bo stopilo na prste tudi tem.

Slovenci na Koroškem trpijo osebno, kot ljudje, ker niso varni ne svojega življenja, ne imetja. Tako daleč mi Nemcem ne moremo in nočemo slediti, ker se to protivi naši slovanski naravi. Ampak prijeli bomo Nemce tam, kjer jih bo tudi bolelo: odvzeli jim bomo nemške šole in jih prisilili, da se naučijo govoriti naš jezik in spoštovati državo, v kateri živijo!

Nihče nam zaradi tega ne bo mogel očitati nasilja. Nemcev pri nas ni mnogo in še ti so raztreseni po vsej deželi, nikjer ne živijo v večjem številu v enem kraju. Oni slovensčino krvavo rabijo brez nje se v naši državi niti ganiti ne morejo in naučili se bodo našega jezika najboljšje v slovenski šoli. Do sedaj smo bili v tem oziru nad vse liberalni in smo jim priznali večje pravice, kakor jim po njihovem nepravem številu gredo. Z ozirom na neznosne razmere, v katerih živijo naši rojaki na Koroškem, smo naravnost primorani odstopiti od dosedanjega našega zadržanja nasproti našim Nemcem in jim odvzeti vse pravice, ki smo jim jih prostovoljno dali in ko bodo naši Nemci čutili posledice vladinih odredb, naj gredo lepo v Celovec in naj se zahvalijo tamošnjim nemškim divjakom, ki so s svojim divjanjem proti koroškim Slovincem izzvali naš protiodpor.

Z omenjenimi ukrepi pa še ni storjeno vse. Naglasili smo že, da mi nismo niti za pobijanje, niti za požiganje in proti Nemcem pri nas nikdar ne bo prišlo do takih sirovih izgrediv, kakor so jim izvršeni koroški Slovenci. Ampak protidržavne hujskače v vrstah naših Nemcev in nemčurjev se lahko občutljivo prime tudi z druge strani in na drug način, da sicer ne bodo čutili telesnih bolečin, pač pa bodo za svoje veleizdajalsko početje na drug način primerno in občutno kaznovani. Ti hujskači so

po veliki večini trgovci in obrtniki v spodnještajerskih mestih in trgih in ako se naše ljudstvo dobro organizira in začne z železno doslednostjo izvajati geslo «Svoji k svojim», ki se je nanj pri nas skoraj že popolnoma pozabilo, potem bo kmalu konec vseh teh nemških in nemčurskih hujskarij!

Klici naših koroških rojakov na pomoč so naravnost obupni in mi ne moremo, ne smemo ostati gluhi na te klice naše krvi! Za enkrat storimo to, da prikrajšamo naše Nemce v njihovih narodnih pravicah, da zapremo nemške šole. To je stvar vlade, ki stori v tem oziru svojo dolžnost. Vseh drugih dolžnost je pa, da dosledno izvajajo geslo «Svoji k svojim» in razmere na Koroškem se bodo kmalu zboljšale. Ako pa tudi vse to ne bi pomagalo, imamo še vedno drugih, močnejših argumentov za avstrijske Nemce in samo v njihovo korist bo, da nas s svojim postopanjem ne prisilijo, da se poslužimo tudi teh najmočnejših naših argumentov!

Raj se godi na Ruskem?

Zadnje dni prihajajo iz Rusije razna poročila, ki si medsebojno močno nasprotujejo in najti resnico je prav težko.

Eno se lahko trdi z gotovostjo: da vlada v Rusiji velikansko pomanjkanje živil, kuriva in vseh vsakdanjih potrebščin in kot posledica tega — splošna nezadovoljnost z nesposobno boljševiško upravo, ki je edina zakrivila vse to pomanjkanje. Res je, vojne posledice se čutijo povsod — tudi pri nas — ker se je toliko let vojne samo uničevalo, delalo pa prav malo, ampak lakote vendar ni v nobeni evropski državi, pač pa vlada lakota v oni Rusiji, v kateri je v prejšnjih časih žito gnilo v skladiščih, ker ga železnice niso mogle izvoziti iz države na svetovna tržišča. Ako torej v tej državi danes vlada lakota, more biti temu vzrok samo popolna nesposobnost boljševiških voditeljev, ki so pač znali zrušiti prejšnji red, ne znajo pa na njegovo mesto postaviti vsaj prejšnjemu enakega, ako že ne boljšega.

Namen vsake revolucije je zboljšanje razmer in navadno se je to z vsako dosedanjo revolucijo tudi doseglo, samo ruska revolucija je razmere, namesto da bi jih zboljšala, občutno poslabšala. Res je, ruska revolucija je odpravila bogataše, ampak kaj ima rusko ljudstvo od tega, ko se pa njemu slabejše godi zdaj,

ko ni bogatašev, kakor se mu je godilo poprej?

Ruske tovarne počivajo in izdelujejo samo prav malo vsakdanjih potrebščin, brez katerih ljudstvo ne more izhajati. Namesto strokovnjakov, ki so poprej vodili tovarne, jih vodijo sedaj nestrokovnjaki, delavci pa niti od daleč ne delajo tako kot so delali včasih, ko so bili za svoje delo plačani in so s svojim zaslužkom sami gospodarili po svoji volji, medtem, ko dobijo danes za svoje delo samo prav slabo, neužitno hrano.

Kmet svoje pridelke pač lahko proda za denar, ampak kaj če z denarjem, ko pa zanj ne dobi onega, kar potrebuje za oblačilo, obuvalo in gospodarsko orodje? Za to obdeluje danes ruski kmet samo toliko zemlje, da prehrani sebe in družino in zato vlada v ruskih mestih lakota.

Cisto naravno je, da se take razmere ne bodo mogle dolgo vzdržati, da se bo rusko ljudstvo dvignilo in razmere spremenilo. Boljševiška vlada par ljudi bo prej ali slej vržena in na njeno mesto pride vlada, ki bo izšla iz ljudstva. Tem preje se bo to zgodilo, čim bolj bo Rusija prepuščena sama sebi, čim manj se bodo druge države mešale v njene notranje razmere, medtem ko vsak vojaški napad od zunaj samo podaljšuje življenje ruskemu boljševizmu, ki ni nič drugega, kot absolutizem najslabše vrste, ker danes vlada Rusijo resnično samo par pustolovcev. Zato smo mi nasprotniki vsake vojne proti Rusiji, ker vemo, da taka vojna ne bi bila naperjena samo proti boljševizmu, temveč proti Rusiji kot taki, ki si jo mi želimo videti silno in močno, kar ona lahko tudi postane, ampak samo — sama iz sebe, brez vsakega vmešavanja od zunaj.

Zdi se, da se je na Ruskem že začelo svitati. Ljudstvo se dviga in zahteva zboljšanje razmer, ki jih pa boljševiki nikakor ne morejo zboljšati. Sedaj v tem, sedaj zopet v onem kraju prihaja do večjih ali manjših uporov. Moskvska boljševiška vlada trdi, da so vsi ti upori brezpomembni in da jih ona po vrsti zatire. Druga poročila pa pravijo, da dosežajo uporniki večje uspehe in da se nahaja boljševiška vlada že v resni nevarnosti. Posebno važna so poročila o ustaji v veliki pomorski trdnjavi Kronstatu blizu Petrograda.

Vsa ta poročila je težko kontrolirati, še težje je najti v njih jedro, resnico. Mogoče je, da so poročila o velikih uspehih upornikov pretirana, samo izraz želj gotovih evropskih političnih krogov, morda pa tu-

di razširjena po svetu z gotovim namenom. Ampak nekaj mora biti na stvari, uporno gibanje na Ruskem je v teku, ne ve se samo to, kako močno je ono in kako močne so sile, ki jih boljševiška vlada more poslati v boj proti tem upornim silam.

Rusija je velika uganka. Mi vemo za gotovo o njej samo to, da vlada v njej nasilje, ki ga izvršuje nad celimi narodi par ljudi in da ta narod živi v največji bedi in pomanjkanju, kot menda noben drugi narod na svetu. Dalje vemo tudi to, da vlada splošno nezadovoljstvo zaradi nasilne vlade in pomanjkanja, in da je močno razvito uporno gibanje. Tega ne taji niti moskovska vlada, ki sama javlja, da je sedaj tukaj, sedaj zopet tam zadušila kak ljudski upor. Iz tega lahko sklepamo, da sedanji vladi na Ruskem ni usojeno dolgo življenje, ker s pomočjo sile se nikdar in nikjer ni moglo dolgo vladati. Ampak kdaj pride do spremembe, to je težko prerokovati. Nekateri mislijo, da so sedanji upori začetek konca boljševiške vlade, mi pa mislimo, da je to samo vestnik one ogorčene in težke borbe, ki bo še pretresala Rusijo, predno se ona prenovi in postavi na noge.

Ako to uporno gibanje onemogoči boljševiški vladi nameravano spomladansko vojno, potem je ono dovolj močno in oni, ki to gibanje vodijo, bodo imeli za Rusijo velikanske zasluge, ker bodo s tem ustvarili pogoje za preosnovo in razvoj Rusije brez tujega vmešavanja v to preosnovo in razvoj, ustvarili bodo razmere, v katerih se bo Rusija sama dvignila iz bede in razvila vse svoje velike, sedaj na brezdolje obsojene moči.

Malo odgovora.

Iz Toplic, na Dolenjskem smo prejeli pismo od človeka, ki ni našega mišljenja, temveč gotovo klerikalni volilec, kar se vidi iz njegovega pojmovanja raznih pojavov in vprašanj.

To ubogo revež se pred vsem pritožuje, da smo — odkar nismo več „pod Nemcem“ — taki reveži, da kmalu niti dihati ne bomo mogli več, „pod Nemcem“ je pa bilo vsega dosti.

Dalje se pritožuje moč iz Toplic nad tem, da morajo naši vojaki služiti v Srbiji in Macedoniji, da našemu sovražniku Italijanu pošiljamo živila in zakaj ga naša vlada ne spodi z našega ozemlja, ko Italijani tako grdo ravnaajo z našimi ljudmi.

To pismo je značilno za nevednost, ki še vedno vlada med ljudstvom navzlic tolikemu hvalisanju naše „kulture“, ki odmev iz naših klerikalnih

listov in ono zasluži nekoliko odgovora.

„Pod Nemcem“ se nam je dobro godilo, vsega je bilo dosti, piše nezavedni človek z Dolenjskega, ki menda ne ve, da je za nami dolgotrajna vojna, ki je uničila toliko dobrin, da bodo še dolgo čakali vsi narodi Evrope, da se zopet povrnejo stari, dobri časi in da se ti časi vrnejo samo v tem slučaju, ko bo odpravljena najtežja posledica vojne, lenoba, ki se je razpasla vsepovsod, ljudje se pa vrnejo zopet k delu, brez katerega ni jela. Ta nevednež iz Toplic, ki se mu tako sanja po onih časih, ko smo bili „pod Nemcem“, naj bi šel danes za par dni v Avstrijo, pa bi videl, kako se danes „pod Nemcem“ živi, videl bi lakoto, o kateri se pri nas nikomur niti ne sanja in kmalu bi se skesan vrnil v svoje Toplice, kjer gotovo ne trpi lakote.

In naši ubogi vojaki, ki morajo služiti v Srbiji in Macedoniji! Zakaj je pa ta naša „zlata mladina“ tako izpričena, da se ji ne more zaupati, dokler je sama med sabo, temveč se jo mora pošiljati daleč od doma, da se jo nauči reda? To je prav žalostno poglavje iz naše sedanjosti, ampak kdor je bil dne 29. aprila 1919. in naslednje dni na Koroškem in je gledal one strahopetne „junake“, ki so zbežali na prvi strel, se ne bo čudil, da rabi ta naša mladina dobro vojaško šolo, ako se hočemo v slučaju potrebe zanesti na njo! Naši mladi fantje naj služijo v naši narodni armadi z ljubeznijo, naj se držijo vojaške discipline, brez katere ni prave armade, pa jim ne bo treba služiti pri vojaki daleč od doma, ker takim vojakom se bo lahko zaupala bramba naših mej.

Živila ne pošiljamo Italijanom — zastoj, temveč dobivamo za nje druge reči, ki so tudi potrebne, pa jih mi nimamo doma. Avstrija je bila tudi velika sovražnica Srbije in vendar je Srbija navzlic temu pošiljala v Avstrijo živino in druge poljedelske proizvode, ki jih je imela odveč, v zamenjavo je pa dobivala razne druge predmete, ki jih sama ni imela. To bi pač lahko razumel tudi mož iz Toplic, ki se v pismu radi tega jezi.

Zapoditi pa naša vlada ne more Italijanov z našega ozemlja, če oni še tako grdo ravnaajo z našimi ljudmi, vse dotlej, dokler bodo naši državljani tako nezavedni kot je mož iz Toplic, ki se mu sanja po onih časih, ko smo bili „pod Nemcem“. S takimi državljani vlada ne more storiti ničesar in šele potem, ko se bodo vsi državljani zavedali, da imajo do naroda in države tudi dolžnosti, ne samo pravico zabavljati, šele potem bo mogla naša vlada spregovoriti z Italijani moško besedo. Kaj pomaga moška beseda od strani vlade, ako so pa oni, ki bi morali dati tej besedi primeren poudarek — figovci, ki imajo pogum blatiti in zasmehovati svojo lastno državo in narodnost, pred tujcem pa takoj padajo na kolena?

LISTEK.

VITOMIR F. JELENC:

(Dalje.)

Na mrtvi straži.

Zamislil se je malo, kakor da hoče oživeti svoje spomine na burno preteklost, naslonil se je na puško, pritiskal jo k sebi, potem pa začel počasi pripovedovati:

«Moj dom je na našem lepem in žalostnem Kosovem polju; rodil sem se na tleh, ki so prepojena s krvjo, rodil se na zemlji, ki krije v sebi vso našo slavo, vzrasel sem v tužni Kosovski pesmi, vso svojo mladost sem presranjal o Milošu Obiliču, Toplici Zlopogledji, carju Lazarju in drugih.

Moji starši so bili najuglednejši Srbi v vsej okolici, pri nas so se shajali Srbi iz vse naše kaze; a mnogokrat ponoči čul sem na okno pritačeno trkanje, moj oče je vstal in pazno odprl vrata... neznane osebe oborožene od nog do glave so stopile v izbo, kjer so se pogovarjali z mojim očetom, ta jih je vedno pogostil,

po vso noč so ostali v naši hiši, a preden se je zdanilo so odšli... Videl sem kako so prihajali v našo hišo turški vojaki in orožniki, kako so premetavali vse koticke, vodili moje ga očeta pred sodnika... vsega tega nisem razumel takrat, a ko sem prišel v šolo, ko mi je stari pop pripovedoval o davni preteklosti, ko je carjeval nad nami car Dušan, ko je zmagonosna srbska pesem orila od Vardara pa do Jadrana, ko nam je pripovedoval o nesreči na Kosovem, razumel sem vse; vedel sem, da smo sužnji, okovani v verige sramotnega suženjstva, ki se jih moramo otresti. Spominjam se še onega odločilnega dneva v mojem življenju, ko je prišel stari pop Metod k mojemu očetu, ko ga je nagovarjal, naj me pošlje v šolo, ko mu je pripovedoval, kako naš nesrečni zaslužnjeni narod potrebuje mož in borcev. Dolgo časa se je obotavljal moj oče, jokala je moja mati, ali stari pop je nazadnje vendarle zmagal.

Sam ne vem, kako je prišlo vse to; neke noči prišli so k nam zopet oni

ponočni gosti, vzeli so me s seboj... kratko ali težko je bilo slovo, dolga je bila pot... potovali smo vso noč, ko pa se je začelo daniti, smo se ustavili gori v planinah; ves dan smo tičali skriti v votlini... Šele tedaj sem si mogel ogledati mož, ki so me zanimali toliko let, ki jih pa nisem mogel nikdar do dobrega ogledati: Bili so to ljudje v najboljših letih, zastavni, zagoreli, preko ramen puška brzometka, preko ramen redeniki, okoli pasu bombe, revolverji in bodala. — Ko smo se skrivali v visoki planini, vzeli so me možje v svojo sredo in mi govorili to kar mi je vedno govoril pop Metod. A govorili so popolnoma drugače, govorili niso o temu, kar je bilo, govorili so o temu, kar bo, kar mora biti... govorili so mi, da mora priti zopet čas, ko bo zavlada nad našo lepo domovino car Dušan, ko bomo zopet svobodni, ko bo naša pesem zopet orila od vzhoda do zapada. Pripovedovali so mi o svojih bojih z našimi krvnimi sovražniki, govorili so mi o Skopljančetu, Dovezenskem in Babunskem in

dasi otrok sem se začel zavedati nauke, ki mi je bila odločena...

Ko se je znočilo, šli smo naprej, potikali smo se vso noč, malo smo počivali, vodili so me, a ko so videli, da ne morem več naprej, so me nosili.

«Na cilju smo!»

Te besede so me prebudile iz dremeža... Pogledal sem naokoli... bilo je rano jutro. Zlato solnce je s svojimi prvimi krvavimi žarki obsevalo vrhove... stopil je k meni najstarejši mojih vodnikov in mi rekel:

«Sinko! poljubi zemljo, ki si ravnokar stopil na njo, to je svobodna zemlja, to je svobodna Srbija, naša nada, naš up in naša bodočnost. To je odslej tvoja nova domovina, živi za njo, delaj za njo, a ne pozabi v svobodi svoje stare, nesrečne in zaslužnjene domovine; ko pa začutiš v sebi moč, ko zaslišiš obupen klic zaslužnjenej povrni se, zberi okoli sebe one, ki te bodo razumeli in stopi v borbo, ki jo danes vodimo mi...»

Poljubil sem zemljo, ki sem stal na nje... ne vem, zakaj so bile solzne

Ta „mož iz Toplic“, žalibog ni osamljen, takih je med nami več ko preveč in zato se razmere pri nas ne zboljšujejo tako hitro, kakor bi to bilo potrebno in tudi mogoče. Taki godrnjači so krivi vsega in čim več se bo pri nas zabavljalo in zasmehovalo, mesto da bi se delalo, tem večje ovire bod stale na potu, ki ga ima napraviti napredek.

Tako je, dragi naš „mož iz Toplic“. Vas ne spreobrnemo, to dobro vemo, ker kdor si še danes nazaj želi časov, ko smo bili „pod Nemcem“, ta ni zrel za svobodo, on bo umrl kot suženjska duša. Napisali smo te vrstice onim, ki svobodo znajo ceniti in za njo tudi kaj store, da vidijo, koliko dela jih čaka, če hočejo da bo naša bodočnost boljša od sedanosti, če hočejo sodelovati pri ustvarjanju naše močne narodne države, ki ima vse pogoje za razvoj in napredek.

Dopisi.

Iz Kresnic. „Slovenca“ z dne 5. t. m. št. 52 na njegova izvajanja o spremembah v občinskem volilnem redu bodi povedano, da so ravno klerikalci oni, ki takoj kličejo žandarje in razne okrajne glavarje na pomoč, ako se kmet predrzne protiviti njihovi volji. V naši občini, ki šteje komaj 800 prebivalcev, so se ljudje uprli klerikalni neumnosti, da se jim tam v nekem grabnu ustanovi še ena enorazrednica, mesto da bi se šola v Kresnicah razširila najmanj v štirirazrednico. Kakšen dobiček daje ljudstvu enorazredna šola, to skušamo dovolj, zlasti če jo upravljajo klerikalci. Hitro se jih je ovadilo za komunizem in hujskače ter poslalo orožnike na nje. Lahko bi se bila zgodila nesreča, ker je bilo ljudstvo res razburjeno. Vendar je to preprečila pametnejša napredna večina. Kmet ni več tako neumen, ne mislite gospodje v farovžu. Prišel bo na volišče ter temeljito pometal s svojimi zatiralci, kakor to zaslužijo. V občini se ob volitvah ne gre za vero, pač pa za občinsko gospodarstvo, katero je potrebno tudi v naši občini speljati na drugi tir, da nas klerikalci ne spravijo na boben.

Iz Sevnice nam poročajo, da do ustanovitve orlic najbrž ne pride. Gospod župnik je dal tozadevno izjavo deklam in otrokom pri razdeljevanju velikonočnih spovednih listkov, katere je obdaril obenem z raznimi „lepimi“ priimki. Enako srborit je postal tudi tukajšnji gospod kaplan, ki izliva svojo jezo nad sokolskim naraščanjem s šibo v roki. Pač prava metoda, da se izbije mladim srcem sokolska misel iz glave. Preskrbeti bo treba, da se temu mlademu klerikalnemu petelinu malo postrizžejo peruti. V tem vzgojevalnem duhu deluje triumvirat: župnik, kaplan in najnovejši predsednik orlov.

Iz Mengša. „Mengeš, dolga vas...“ Kako je naprej, bo pa Kušar vedel, zato je pa čas, da se že enkrat „nazaj

potegne“. Zvonove hoče imeti, bronaste, kar za 700.000 kron, ki jih je menda on nabral v Mengšu, pa za svoj žep. Naj pomisli, da nikjer ni priljubljen. Nekdo mu je prinesel 200 kron za zvonove, pa on je ta znesek odklonil, češ, da je premajhen in da takih be-raških krajcarjev ni vredno spravljati. Bronastih zvonov tudi treba ni, dobri so tudi železni, da imajo le pošten glas. Sami zvonovi nas takointako ne bodo zveličali. Sploh naj skrbijo za zvonove oni, ki imajo od njih največ koristi. Oni so nam tudi odvzeli zvonove, ne da bi nas kaj vprašali. Organista imamo takega, da bodo orglje kmalu pokvarjene, ker revež ne ve, kaj dela, ampak zato bo dober tudi za župana. Tej dvojici se pridružuje še kaplan, ker „tres faciunt collegium“ in sedaj, ko bi si ljudje morali kaj zaslužiti za svoje potrebe, nas ti trije grabijo, z lepa in z grda, da damo zadnji ficek od sebe, kakor bi brez zvonov ne mogli izhajati tudi še nadalje, ko smo že tako dolgo izhajali brez njih. Če Kušar ne odide od nas, mu mi pokažemo pot. Nedavno sem bil v Zgornjem Tancu, ko je župnik Rot oznanjeval maše, pa pri vsaki pripomnil „po rimskem obredu“. Kaj dosedaj niso bile maše po rimskem obredu? Če to ni sleparstvo, potem je izzivanje! Ali nimamo še dosti italijanstva in rimstva? Ali nas bodo še domači ljudje zastupljali s tujstvom? Ali res ne moremo domače moliti? Hočemo čisti studenec!

Z Dolenjskega smo prejeli: Ko sem nekega dne v drugi polovici pretečenega meseca v Krist. letu 1921. slučajno prišel na Trebanjski kolodvor, opazoval prekrasno februarско jutro in obenem moderne železniške naprave, zapazim med občinstvom veliko množino naše prečastite duhovščine, ki se je tam skupaj zbirala od vseh strani, mnogo jih je kar prestopilo z enega vlaka na drugega. Začuden se ogledujem in opazujem tuje in domače dekane, župnike in kaplane, samo še kakega kanonika in frančiškana je manjkalo. Kam neki grejo, kaj imajo ali kuhajo, mi je rojilo po glavi, tako, da se obrnem do enega izmed mnogih, ter ga poprosim za pojasnilo; če ni morda kak visok cerkveni dostojanstvenik umrl in mu gredo morda za pogrebom? Sveti mož me pogleda od vrha do tal, če nisem morda kak samostojnež ali celo brezverski liberal, ter se mi posmehe in reče: Očka! Ne, ne, nihče ni umrl, ampak še huje je, naša sv. vera peša in umira, ker ne marate nas več ubogati in poslušati, kar vas mi učimo in zato gremo danes v Mokronog k ondotnemu župniku, da tam kaj ukrenemo in upesano vero zopet nekoliko in pravi tir spravimo. To reče, se obrne in gre. Jaz sem si pa mislil, da bi bilo dobro kaj več zvedeti o tej opešani veri, kako jo bodo ti šusteršcijanci v Mokronogu reševali in hajd, skočim po vozni listek za Mokronog in se popeljem z njimi. Med vožnjo naletim na starega znanca, nekega dekana,

Toliko let nisem videl svojega rodnega kraja, ali, ko sem se mu približal, spoznal sem ga zopet takoj. — Oče je bil ponosen na me, mati je jokala veselja... ali jaz nisem mogel ostati doma, izbral sem si svoj poklic... spoznal sem v svoji vzgoji nalogo, ki jo more igrati učitelj v svojem narodu. On ni samo vzgojitelj mladine, njegova naloga gre veliko višje... on mora postati vzgojitelj in voditelj širokih slojev... Kot Macedonec sem spoznal to, in kot Macedonec sem se hotel posvetiti temu vzvišenemu poklicu. Moj oče je bil zadovoljen z mojim sklepom; a jaz sem odšel v Skoplje, kjer sem vstopil v srbsko učiteljsko šolo. Štiri leta sem ostal v šoli, ponosem sem bil, ko sem končal svoje študije in ko sem imel v roki odlok, da smem v mojem rodnem kraju postati učitelj mladine, vzgojitelj naroda.

(Dalje prihodnjic.)

z molitveno kajžico v rokah, vsega zaplojenega v gorečo molitve in prosečnega Boga zaboljšanje vseh nevernih Tomažev, ki vero tako doli nesejo in tem presnetim duhovnom nič več ne verjamejo. Med vožnjo do Mokronoga, ni bilo nič kaj več od njih zvedeti, kakor potem tudi ne, dokler niso prišli na sveto zborovanje. Jaz pa, ko tako hodim gori in doli po Mokronoških ulicah, zapazim še nekaj kočij s prihajajočimi in če se ne motim, tudi g. Boje iz St. Janža ni zamudil prilike priti na zborovanje, ker brez njega bi se itak ne dalo nič rešiti. Seveda, radeveden, kakor moj rajni oče, se začnem ozirati, kako bi se kaj na ušesa ujelo, se napotim naravnost na zbirališče teh rešiteljev naše opešane vere in ko ravno mislim prestopiti prag, se seznaniti z eno ali drugo domačo osebo; zaslišim tako burno prerokanje, kakor na kakšnem socialno-demokratskem in komunističnem shodu. Aha! Si mislim, smo že skupaj in ti Joža, pa sedaj dobro ušesa odpri, da se vsaj nekaj priučiš. Ali čuda, kaj so se ti gospodje prerokali, o veri ni bilo ne duha ne sluha, ampak kaj je treba vse ukreniti proti tem presnetim samostojnežem in brezverskim liberalcem. Kaj so govorili o naših poslancih, o ministrih, o vladi in še drugih v Beogradu, tega ni treba niti omenjati, ker si lahko vsak sam misli. Poslužiti se je treba vseh sredstev, da se zatre ta samotjna zalega in ta brezverski liberalizem. O, ubogi kmet, zakaj si se vsak sam otrese tisočletnega farskega jarma, sedaj se po maenju duhovščine majejo temelji sv. cerkve, papež bo moral od revščine umreti! Jaj! jaj! kam smo prišli, je vzkliknil neki kaplan, kaj bo z nami, mi moramo se moči napeti, da vsaj kmete nazaj dobimo, ker brez kmetov nam ni mogoče živeti. Meščan nas noče več poznati, ker je že preveč izobražen. Edina naša rešitev je še v nezavednem kmetem stanju. Neizprosen boj proti vladi, ki nam odtujuje te ljudi, naša rešitev je avtonomija Slovencev, kjer bomo zopet mi gospodarili po naših svetih prepričanjih, proč od Srbov, samostojni moramo postati, vladna moč mora v naše roke preiti. Toraj boj, neizproseni boj proti vladi. To pa samo zato, ker nismo mi na krmilu. Pogoreli ste z Vašim ministrom Korošcem, ker ste uganjali pogubonosno politiko, vero ste sami z vašimi dejanji uničevali in jo še uničujete, le tako naprej in še ta peščica nezavednih, ki je še za Vami, še ta bo šla v vam nasprotne vrste. Tako delo, kakor ga vi danes uganjate, se že gabi najboljši nezavednemu človeku, mi smo vam hvaležni prav od srca, ker vi sami nam odpirate oči. Kaj si more pošten človek misliti, če župnik, kotlje za žganje kuhati skriva, žganje kuha na svojo roko, mora plačati kazni K 25.000 kakor se sliši in to je vaše vrste človek, dobruški župnik. Mi kmetje pa združimo se in pokažimo, da ne maramo podpirati ljudi, ki hočejo le od naših žuljev živeti, ampak zaupajmo se našim ljudskim zastopnikom, ki niso šusteršcijanci, avstrofilci in bog si ga sam vedi kaj še vse, kakor oni naši zastopniki niso razdirajoči elementi, kakor oni ki postavljajo na prvo točko njih programa: neizprosen boj proti vladi, kakor minister Korošec, ki išče zaslonbe za podaljšanje korita pri Nemcih in Madjarjih in drugih naših sovražnikih. — Vračali so se iz Mokronoga vsak na svoj dom, polni svetega navdušenja, polni bodrilnih in fantovskih izrekov, kakor naprimer: le korajžo, nič se ne bojmo, zmaga mora biti naša in le naprej. Svetujem tem ljudem, naj ne pozabijo, da niso nič več Habsburgovci na krmilu in da se šusteršičevi časi tudi ne povrnejo več. — Vaš sopotnik.

Iz Trate v Poljanski dolini. Zadnje čase so pričeli tratarski klerikalci nekam ponosno in visoko dvigati glave. Ne znamo, kaj je dalo povod, da so postali tako korajžni. Poslužujejo se tudi neke posebne vrste taktike. Če stopiš ob nedeljah zvečer v gotove gostilne, gotovo naletiš na enega ali drugega klerikalnega petelina, ki na prvi moment sicer napravi na te vtis, da imaš pred seboj pravega prijatelja, v resnici pa seveda ni tako. Ako takelega možakarja malo natančneje motiš in

opazuješ, si kmalu na jasnem, kaj on pravzaprav želi in hoče. Njegov namen je namreč ta, svoje kolikortoliko več ali manj kompromitirane tovariše kar najbolj oprati in očistiti ter jih predstaviti kot najboljše in najpoštenjše može, nasprotno pa pred vsem naše napredne može, kakor sploh celo našo stranko pri ljudstvu kar najbolj ogrditi in očrniti. Zato skušajo ti šusteršcijanci do kosti obrati vsakega, o katerem le slutijo, da jim je, oziroma jim zna postati politično nevaren. Tako so se z vso šusteršcijansko strupenostjo lotili našega g. Rabiča. Ker o njem sicer nič slabega ne vedo povedati, so jo pa pogruntali, da je politika, kakršno vodi Rabič, hinavska in sicer zato, ker je on kot bivši klerikalec presedlal k demokratom. Pri tem si ti na krščanski podlagi stoječi opravljivci mislijo sledeče: ne vemo, oziroma vsaj prepričani nismo, da bi bil Rabič res kedaj klerikalec, ampak recmo pa le, da je bil, s tem mu vzamemo vsaj malo kredita pri njegovih somišljenikih, ki bodo smatrali Rabiča za hinavca, kateremu ni nič zaupati, nakar je naš namen vsaj deloma dosežen! No, ker pa mi demokrati kaj tako nizkotnega sploh nismo mogli misliti o Rabiču, zato smo se pri njem informirali, koliko je na tem resnice. Rabič nam je podal sledečo izjavo: „Vse to, kar govore o meni šusteršcijanci, je gola laž. Če mi sploh more kdo dokazati, da sem bil jaz v življenju kedaj le en trenutek klerikalec, sem pripravljen darovati za klerikalni dom na Trati 1000 K. Da bodo pa tratarski šusteršcijanci vedeli s kom imajo opraviti, enkrat za vselej odločno izjavljam: jaz sem bil, sem in ostanem samo demokrat!“ — Tako Rabičeva izjava. Z ozirom na to vabimo vse tratarske klerikalce: orle, Marijine device in vse tercijalke, da se potrudijo na kak način dokazati, da je bil Rabič kedaj klerikalec, kajti s tem se jim nudi zelo lepa prilika, pridobiti za krasni klerikalni domček tisoč lepih jugoslovanskih kron! Toraj, na nogo, na delo, v resnicoljubni klerikalci! Nadaljna laž, katero so klerikalci zadnji čas vrgli v svet, je ta, da naprednjaki delamo za odpad od vere. Vsak razsoden Tratar bo pač uvidel, da je to nesramna laž, izmišljotina in velika nesmisel. Nobe-nemu naprednjaku niti na misel ne pride, da bi deloval za odpad od vere, pač pa smo naprednjaki proti temu, da bi se v cerkvi uganjala politika, namesto oznanjevala božja beseda, s tem pač ni rečeno, da smo proti veri; mi nastopamo le proti našemu župniku, ki prižnico tako neusmiljeno zlorablja v politične namene. Mi naprednjaki le želimo, našega župnika spraviti na pravo pot. — Zatoraj Tratarci, ne dajte se farbat s to klerikalno hinavščino, skušajte vendar enkrat že pričeti misliti s svojo glavo, ne pa s fajmoštvom, sicer vas bo enkrat še močno glava bolela! Kaj mislite Tratarci, zakaj so ti klerikalni magnatarji zadnji čas postali tako nervozni, da so pričeli prihajati na dan s takimi lažmi in izmišljotinami? Zato, ker se bližajo občinske volitve! Saj to je že stara pesem, da je naša vera le takrat v nevarnosti, kadar se imajo vršiti kake volitve. Vprašamo vas, zakaj pa med vojno ni bila vera nič v nevarnosti? Zato, ker se v tistem času niso vršile nobene volitve. Takrat so se pa vsi duhovniki, med njimi tudi naš župnik, iz vere naravnost norčevali s tem, da so molili tudi za zmago Turkov, največjih sovražnikov naše vere. Kdor je količkaj uvideven, je že lahko davno spoznal, da je klerikalcem vera deveta briga. Oni rabijo vero le pri volitvah! Zato pa, Tratarci, bodite res možje, s svojo glavo misleči, ter volite pri letošnjih občinskih volitvah le može, ki bodo res delovali le v prid občine, ne pa v prid kake politične stranke. Ako hočete, da bo naša občina v gospodarskem oziru sploh kedaj napredovala, volite le napredne može, nikakor pa ne klerikalcev. Saj takega vendar ne boste volili, ki ima navado državnih denar zadrževati, občinski denar podpisovati za avstrijsko vojno posojilo, s čemur je podaljševal vojno, najemščine občinskega lova za dve leti nič vpisati itd.; mislimo, da tudi takega ne boste volili, ki je med vojno toliko magroma-

moje oči... objeli in poljubili so me moji spremljevalci... čakali smo še nekaj časa, dokler niso prišli od nasprotne strani neznani možje, ki so me prijateljsko sprejeli in povedli s seboj...

Odpeljali so me v veliko lepo mesto, kjer so me izročili stari gospe, ki me je sprejela kot svojega otroka; bilo nas je pri oni gospe več mladih macedonskih otrok... začel se je takoj pouk... kar nam je govoril naš novi učitelj je bilo mnogo lepše nego to kar smo čuli od popa Metoda; vodil nas je naokoli, razkazoval nam vse lepote nove svobodne domovine; tu ni bilo turških vojakov in orožnikov, tu so bili samo naši ljudje...

Mogoče bi pozabil na svojo staro nesrečno domovino, da ni bilo učitelja, ki nam je vedno govoril o nji, ki nam je govoril o njeni lepoti in nesreči...

Minula so leta... končal sem ljudsko šolo in šest gimnazij... Takrat me je pa prevladalo domotožje, nisem mogel več vzdržati in nekega dne sem pobegnil domov.

dil, da je po vojni lahko daroval celo pšlopje ter brez vseh težav si postavi velik in moderen kozolec; volili menda tudi takega ne boste, ki je prejeti tisočak, namenjen v razdelitev reževe, raje vrnil, kot bi ga razdelil med reževe in konečno gotovo tudi takih ne bodete volili, ki so kot občinski odborniki, oziroma pregledovalci računov, bili toliko malomarni in površni, da niti opazili niso, da župan najemščine lova za dve leti ni ustavljal v letni račun. Tratarci vidite, to je delna slika sedanjega občinskega odbora na Trati! Zatorej, Tratarci, v vašo korist vam svetujemo sledeče: na dan občinskih volitev spustite volilno krogeljico v skrinjico, ki bo nosila listo naprednih mož, nasprotno pa pomolite v klerikalno skrinjico mesto krogeljice — figo! — Sram bodi vsakega Tratarca, ki bi se sploh pustil kandidirati na klerikalni listi!

Gospodarstvo.

— **Mednarodna izravnava dolgov.** V njujorskem časopisu »The Nation« se raspišuje Frank H. Simonds o svojem predlogu, kako izjednačiti mednarodne dolgove in s tem oblažiti svetovno krizo. Predvsem predlaga naj se nemška vojna odškodnina določi na 16 milijard zlatih dolarjev, kar po mnenju večine strokovnjakov odgovarja nemški plačilni zmožnosti. Velika Britanija in Amerika se v korist Francije odpovesta vsem zahtevam iz teh 16 milijard, tako da bi Francija dobila skupno 12 milijard zlatih dolarjev. Nemčija naj se zaveže dobavljati Franciji premog do konca l. 1921, v katerem času bodo razdeljeni francoski rudarski revirji zopet renovirani. Posebna interalizirana konferenca zastopnikov Amerike, Francije, Nemčije, Italije in Japonske naj ugotovi smernice, ki naj jih zavzame akcija za gospodarsko obnovo Evrope. Amerika in Velika Britanija naj ratificirata posebno pogodbo, po kateri se Franciji v slučaju nemškega napada prizna angleško-ameriška pomoč. — Kakor je videti se ameriško časopisje resno trudi — kljub zmagi Montroe doktrine — ozdraviti evropski trg za — ameriškega producenta. V doseg tega cilja so pripravljene skleniti posebno pogodbo, v kateri obljublja pomoč za bodoče evropske vojne. Samo Francija naj popusti, da hitreje ozdravi Nemčija in z njo ameriška produkcija.

— **Elektrika v gospodarstvu.** Ze pred svetovno vojno ni bilo dovolj ljudi, da se na velikih posestvih dokonča v pravem času vse delo. Radi tega se v veliki meri skuša zamenjati ljudske sile z elektriko. Tu hočemo podati kratki pregled o električnih aparatih in strojih, ki se uporabljajo lahko v gospodarstvu. Stroji za čiščenje žetve, ki jih goni elektromotor, služijo za čiščenje žita, t. j. da se žito očisti plevelja, da se ločijo razne vrste, izbere najboljše za seme, razstavi po težini in velikosti zrnja itd. Za žetev žita so na razpolago različni stroji. V prvi vrsti spadajo sem stroj za obrat z električnim pogonom; ti čistijo hitreje in ceneje od drugih strojev (lokomobilov), ne potrebujejo nobenega nadzorstva, ne goriva, ne vode, pri njih ni nevarnosti, da se vnamejo itd. V zadnjem času so se ti stroji precej vdomačili; zgrajeni so tako, da je elektromotor v direktni zvezi s strojem, tako, da se ne potrebuje dolgega prenosnega jermenja, ki bi pri obratu lahko oviralo. Druga novost je ventilator, ki daje stalno zračno strujo za čiščenje žita. S tem strojem so v konstruktivni zvezi stiskala za slamo, s katerimi se stiskajo, vežejo in odmetavajo snopi slame, ki padajo iz stroja. Posebno so urejeni noži, s katerimi se reže slama na odrezano dolžino, a izrezana pada v sesalko (ekshaustor), odkoder se s sesanjem vodi skozi cevi v svoj namenjeni kraj. Va velikih posestvih je važno prometno sredstvo poljska električna železnica, s katero se prevažajo sadovi s polja v svoje stalne kraje, a od tu na kolodvor. Od strojev za priredbo hrane so važno stroji za čiščenje, lupljenje in rezanje repe ter druge uredbe za rezanje (zelja itd.). Tudi za druge gospodarske posle se more uporabljati elektrika. S higijenskega stališča se želi, da se ves posel z mlekom izvršuje po možnosti brez rok.

Tudi tu je elektrika reducirala ljudsko pomoč na zelo majhno mero. Danes se uporablja električne aparate za molžo, ki verno nadomestujejo ono postopanje, če molže človek. Po izkušnji ne vplivajo te naprave ne na kakovost ne na količino mleka ter ne pokvarijo krav. Te naprave delajo ceneje, tako da dekile, ki se poslužuje štirih takih aparatov, pomolze v 1½—2 urah 40 krav. Enaka korist je od aparata za napravljanje masla, v katerem se električnim potom tepe (centrifugira). V mlekarstvu je zelo važno hlajenje mleka, da se kolikor mogoče dolgo ne skisla. V to svrhu služijo stroji, ki napravljajo umetni led, ali električni stroji, kjer se dobljeno mleko izsesava z električnim pogonom v hladilnice. Toplina, ki jo razvija elektrika, se uporablja v električnih aparatih za izlego piščet itd., kjer se točno oponaša prirodni proces. Računa se, da se z umetno izlego izleže iz 100 jajc 80 piščet. Posebno mnogo se uporabljajo v gospodarstvu sesalke z električnim pogonom. Cvrste sesalke črpajo vodo za pitje, pranje itd. V novejšem času se rabijo električne sesalke tudi za namakanje velikih zemljišč (električni dež), Sčasoma bo igral elektrika v gospodarstvu ono ulogo, ki jo že ima v obrti.

— **„Petovija“, usnjarska industrija d. d. na Bregu pri Ptujju** se je ustanovila na ustanovnem občnem zboru dne 14. t. m. Tako se je izvršila preosnova dosedanje družbe z omejeno zavezo „Prva jugoslovanska tovarna za usnje in čevlje na Bregu pri Ptujju“ v delniško družbo. Podjetje je popolnoma nacionalizirano, ker je v zmislu predpisa ministrstva za trgovino in industrijo inozemski kapital udeležen samo s 25 %. V upravnem svetu so bili izvoljeni sledeči gg.: Dr. Ivan Fermevc, odvetnik v Ptujju, kot predsednik; ravnatelj Alojzij Tykač in komercialni svetnik Anton Jurca kot zastopnika Ljubljanske kreditne banke; ravnatelj C. Toman in Lovro Petovar, veleposrednik v Ivanjkovcih, kot zastopnika Mariborske eskomptne banke; ravnatelj Antić za Hrvatsko trgovinsko banko v Zagrebu; dalje dr. Marko Ettinger, odvetnik in podjetnik na Dunaju, začno podpredsednik; Franjo Cuček, Konrad Fürst in Franjo Hutter, veletgovci v Ptujju. V nadzorstvo so se volili g.: Josip Pirich in Franc Potočnik, usnjarja v Ptujju; dirigent podružnice Ljubljanske kreditne banke A. Matevžič in Aleksander Ussar, računski svetnik in posestnik v Ptujju. Delniška glavica znaša 16.000.000 kron, ki se poviša vsled že podeljenega dovoljenja v zmislu pravil pri prihodnjem občnem zboru na 25.000.000 K. Ugotovilo se je, da se ta nova domača industrija po vsem lepo razvija. V polnem obratu je že tovarna za usnje, za gamaše, torbice in fino galanterijo, ter je ravnokar pričela obratovati tudi tovarna za čevlje.

— **Posojilnica v Mariboru** je imela letu 1920 denarnega prometa 174.118.481 K 68 vin., torej za okroglo 60 milijonov več, kakor leta 1919. Stanje vlog, ki je znašalo leta 1919. 14.466.657 K 47 h, se je zvišalo za 8.358.739 K 12 h in je znašalo ob sklepu leta 1920 22.825.397 K 12 h. Stanje posojil in kreditov, ki je znašalo leta 1919 17.144.442 K 51 h, se je leta 1920 pomnožilo za 9.939.906 K 49 h. Pri raznih zavodih je bilo naloženih koncem preteklega leta 4.126.026 K 46 h. Vrednostni listi znašajo 1.430.051 K 47 h, med njimi nobenega avstrijskega vojnega posojila. Ker je občni zbor pritril razdelitev čistega dobička, znašajo rezerve 575.484 K 56 h. Koncem leta 1920 je bilo 2422 zadržnikov s 6690 deleži. V razne koristne namene je bilo izdanih 31.350 K.

— **Izguba Čehoslovaške vsled doplačanja za moko in kruh.** »Česke Slovo« poroča, da trpi Čehoslovaška vsled svoje prehranske politike pri doplačevanju višjih cen za moko in kruh izgubo dveh milijard čeških kron. Cena moki je znašala 5,40 čK, a enemu hlebcu 5,60 čK brez državnih doplačil. Delavcem se je izdajal kilogram moke po 2 čK, a hlebo po 2,50 čK. Razlika bi se morala pokriti z davkom, ki bi ga nalašč zato plačali imovitejši sloji. Ker so bile samo minimalne vsote tega davka pobrane, trpi država omenjeno vsoto.

— **Oskrba z mlekom v Macedoniji.** Čudno je, da se mora v bogato živinorejsko Macedonijo uvažati mleko in mlekarški produkti iz Vojvodine in nekateri proizvodi, kakor sirovo maslo, celo iz Slovenije. Kondenzirano mleko se prodaja v Skoplju po 1,75 din., sirovo maslo po 40 din. kg.

— **Znižane cene železu v Čehoslovaški.** Ker bo v Čehoslovaški ukinjen zakon o l. marca 1920, ki je uvedel davek na koks za visoke peči, so se češke železnicarne odločile cene železu počenši od februarja znižati. Razlika v ceni znaša pri različnih vrstah železa pri 100 kg 25 do 60 čK. Istočasno se zniža uvozna carina na inozemsko rudo od 1 odst. na pol odstotka.

— **Nevarnost nemške konkurence v Italiji.** Nemška trgovska solidnost in produkcijska vestnost ogrožata svet s svojo konkurenco. Za angleškimi in francoskimi zastopniki proti »Dumping sistemu«, se oglašajo tudi italijanski veleindustriji. V Milanu so zborovali italijanski zastopniki težke industrije in so se v svojih resolucijah ostro izrekli proti ogrožajoči nemški veleindustriji. Nemški državni gospodarski svet je za svoje delovanje podedoval staro dedščino nemških narodno-gospodarskih politikov, ki je velevala: izvažajmo mesto ljudi industrijske produkte. Tej paroli je zvest najzakotnejši nemški producent. Zastopstvo italijanske veleindustrije je izdelalo predlog na vlado, v katerem se zahteva prepoved uvoza nekaterih predmetov in ostrejša carinsko-zaščitne odredbe.

— **Varstvo patentov in znamk v inozemstvu.** Med vojno je bilo nemogoče čuvati patentne pravice v inozemstvu. Iznajditelji in imejtelji patentov in varstvenih znamk niso mogli pravočasno svojih pravic v tujini uveljaviti ali v veljavnosti obdržati. Mirovna pogodba z Nemčijo določa, da je te pravice treba uveljaviti šest mesecev po ratifikaciji mirovne pogodbe, kar bi bilo do 10. julija 1920, po pogodbi z Avstrijo, pa do 16. februarja 1921. Radi neurejenih evropskih razmer ni bilo mogoče se poslužiti teh mirovni določil in zato so države na iniciativo mednarodnega urada za zaščito industrijske lastnine podpisale v Bernu posebno pogodbo, po kateri se ta doba podaljša za daljših šest mesecev po pravomočnosti te bernske pogodbe, to je do 30. marca 1921. To pogodbo je podpisala tudi Jugoslavija. To v svarilo o nim, ki hočejo svoje patente zakonito zaščititi v tujini. To velja za vse iznajdbe in znamke, ki so nastale po 1. avgustu 1913.

Politični pregled.

Delo v ustavnem odboru se približuje svojemu koncu, ker je sprejet že ves ustavni načrt in sprejeti se mora samo še nekaj točk, ki so bile odložene v toku razprave. Ko bo še to gotovo, se sestane takoj zopet

ustavotvorna skupščina,

v kateri se bo v ustavnem odboru sprejeti ustavni načrt še enkrat razpravljali in končno veljavno sprejel, ker na to niti misliti ni, da bi ga zbornica bitno spremenila.

Naši klerikalci so sedaj popolnoma osamljeni, kar se vidi posebno iz tega da je edini njihov prijatelj, v katerega so polagali vse svoje upe,

Protić, odstopil kot predsednik radikalnega kluba

in da je radikalni klub njegov vstop tudi vzel k znanju. Klerikalci so vedno upali, da Protić razbije slog med radikalci in demokrati in da potem skupno z njimi, muslimani, narodno-klubaši in eventualno tudi Radičevci sestavi vlado, ki bi izročila Slovenijo na milost in nemilost raznim Brejcem in Gosarjem. Dolgo so se klerikalci s tem tolažili in pričakovali srečnega dneva, ko se zopet vsedejo na vladne stolčke — sedaj so jim pa vsi ti lepi upi splavali po vodi. Radikalci so bili pač toliko uvidevni, da niso hoteli iti s Protićem, ker niso hoteli v družbi s klerikalci in njim podob-

nimi rušiti državo in so rajše pustili Protića, kakor da bi mu sledili na njegovih zgrešenih potih. Klerikalci bodo sedaj menda izprevideli, da so doigrali svojo žalostno vlogo in da v Jugoslaviji ne bodo vladali, kakor so vladali včasih.

S prihodom dr. Tomljenovića na mesto hrvatskega bana bo zapihal na Hrvatskem nov veter,

kar je zelo potrebno, ker samo pod tako slabo vlado, kakor je bila vlada slabotnega dr. Laginje, se je moglo tako široko razpasti v deželi Radičevstvo. Novi hrvatski ban bo z vso odločnostjo nastopil proti onim, ki v interesu naših zunanjih sovražnikov od znotraj rujejo proti narodnemu edinstvu in proti državi. Dr. Laginja je bil pač predolgo ban in ker se za nobeno reč ni brigal, so pač narastli grebeni vseh onih, ki bi radi zrušili državo. Posrečile se jim njihove nakane niso, ker je država pač premočna, ampak škoda je bila vendar občutna. Z nalogo, da popravi napake svojega prednika, je poslan dr. Tomljenović na banksko mesto in ker je on znan kot vnet zagovornik narodnega in državnega edinstva, obenem pa tudi kot preizkušen politik in upravnik, je opravičeno upanje, da se

razmere na Hrvatskem zboljšajo,

posebno, ker v Radičevi stranki ni več prave sloge in edinstva. Zapeljano ljudstvo začinja pač uvidevati, da ga je Radić po svoji nevednosti ali hudobiji vodil za nos, ker je obljubljal več, kakor je mogel dati in izvršiti. Z glavo se ne more skozi zid, to spoznanje prihaja na Hrvatskem polagoma na dan in Radić doživi s svojo zmešano politiko popoln polom. V Beograd še sedaj noče iti, pač pa je poslal ustavnemu odboru konstituantne ustavni načrt svoje stranke. Ne bomo dolgo čakali, ko pride ves ske-san tudi sam s svojimi poslanci v konstituantno, proti kateri se ne more boriti.

Zavezniške velike sile imajo toliko drugih skrbi, da se ne morejo pečati

z avstrijskim vprašanjem

tako temeljito, kakor bi si to želeli Avstrijci, ki so se že navadili na to, da živijo, oziroma životarijo samo na tuj račun. Veliko, prav veliko tujega dobrega denarja bi rabila Avstrija, da bi si vsaj za silo opomogla. Celih 250 milijonov dolarjev bi bilo za to potrebno, ne more pa dobiti niti par sto milijonov frankov, ker zavezniške države iz svojih blagajn ne dajo, francoskim in angleškim bankam pa tudi niti na misel ne pride, da bi svoj denar razmetavale po Avstriji, ki milijonov nikdar plačala ne bi. Avstrijci so bili zopet enkrat pošteno potegnjeni in sedaj sami ne vedo, kaj bi počeli. Na združitve z Nemčijo sedaj tudi ne morejo misliti, ker nočejo delati Nemčiji še novih težav, ko že dosti trpi

pod okupacijo svojega ozemlja,

ki so ga izvršile te dni francoske, angleške in belgijske čete, da na ta način primorajo Nemčijo k izpolnitvi vseh zahtev, stavljenih njenim zastopnikom v Londonu. Te zahteve niso lahke in Nemci so odklonili njih sprejetje, ker so upali, da se bodo dali zavezniki omehčati. Ti se pa sploh niso hoteli dalje pogajati, temveč so dale zasesti po svojih četah obsežno nemško ozemlje ob reki Reni, ki ga mislijo držati v svojih rokah tako dolgo, dokler Nemčija ne sprejme vseh njihovih pogojev, ki so — kakor že omenjeno — zelo težki.

Prelom med zavezniki in Nemčijo je ustvaril

nov položaj v Evropi,

za katerega nihče ne ve, kako se bo dalje razvijal, ker zdi se, da Nemci v nobenem slučaju nočejo odnehati, zavezniki se pa tudi ne marajo umakniti z nemškega ozemlja, dokler nimajo zadostnih jamstev, da bo Nemčija izvršila vse stavljenе ji pogoje, v katerem slučaju postane Nemčija popolnoma nesposobna za vsako novo vojno. Ravno to pa hočejo zavezniki tudi doseči in z zasedenjem obsežnih nemških ozemelj začena borba, da se Nemčijo popolnoma vrže ob tla in se jo kaznuje za vojno, ki jo je ona zakrivila.

Tako se nahajata danes

Nemčija in Avstrija v naravnost obupnem položaju,

ker morata nositi prav težke posledice za lahkomišelnost, s katero sta leta 1914. začeli svetovno vojno.

Med tem se je pa ustvarila, ako vsa znamenja ne lažejo,

zveza med Poljsko in Rumunijo,

ni jasno, ali ima ta zveza napadalni ali samo obrambni značaj. V prvem slučaju imamo pričakovati spomladni med Poljsko in Rumunijo z ene in Rusijo z druge strani vojno, katere izid je zelo negotov. Zdi se nam, da v Varšavi in Bukareštu tega namena nimajo, ker notranje razmere niti na Poljskem, niti na Rumunskem niso take, da bi poljsko in rumunsko vlado mikala vojna. Bolj verjetno je, da ima ta zveza obrambni značaj za slučaj, da bi Rusija napadla eno ali drugo imenovanih držav. To je pa tudi malo verjetno, ker

v Rusiji vre

na vseh koncih in krajih. Poročilo o večjih uspehih protiboljševiških upornikov je treba sicer sprejemati z največjo previdnostjo, ker boljševiki imajo še vedno dosti močno armado, ampak dejstvo je, da je rusko ljudstvo do skrajnosti nezadovoljno z boljševiško vlado in v takih razmerah si bodo boljševiški voditelji dobro premislili, predno bi začeli kako novo vojno.

Dogodki v Nemčiji in napetost na meji med Poljsko in Rumunijo na eni in Rusijo na drugi strani nam dokazujejo,

da se razmere v Evropi nikakor ne morejo ustaliti,

da je še vedno dosti netiva za nove zapletljive in da še ni blizu časa, ko nastane na vojnih razvalinah resničen mir, ki bo omogočil intenzivno delo na obnovi opustošenih pokrajin in na obnovi — človeštva samega, ki je v dolgotrajni vojni v pravem pomenu besede podivjalo. Mi nismo na vsem tem neposredno prizadeti in se ni bati, da bi bili zapleteni v kako vojno, Ampak te neurejene razmere na vsem svetu, posebno v naši sosesčini vplivajo posredno tudi na nas, ki si moremo urediti našo državo in popraviti gospodarsko stanje samo, ako se to zgodi tudi v drugih državah. Vsi naši nezadovoljni godrnjači naj pomislijo, da pri nas ni najslabše, da je v drugih državah še veliko slabše.

Beleške.

b. „Vera je v nevarnosti,“ tako vpijejo klerikalci od onega dneva, ko so morali zapustiti njihovi voditelji vladne stolčke. Od tega dneva je poteklo že precej časa in vendar, proti veri se nikjer še ničesar ni ukrenilo in nihče niti ne misli na to, da bi kaj storil proti veri kot takal, četudi ni na vladi niti enega klerikala. Iz tega bodo tudi oni, ki so se res bali za vero, morda spreviedeli, da se ne gre za vero, ki

ji nihče nič noče, temveč samo in edino za nadvlado duhovščine.

b. Lep zastopnik ljudstva je poslanec Sušnik, ki v ustavnem odboru v Beogradu prav pogostoma in zelo veliko govori, pa vedno tako, da izzove škandal. Te dni je zopet odprl usta za to, da je povedal, da je za Slovence Macedonija — tujina! Nastal je, seveda, škandal, ker to je vendar malo preveč, da jugoslovanski poslanec označuje en del narodne države kot tujino za prebivalce drugega dela države! Posl. Sušnik se je moral opravičiti, ker drugače bi zaslužil, da bi ga vrgli iz ustavnega odbora kot človeka ki tja ne spada. Bukovina, Sedmograško, Tiro — vse to ni bila v avstrijskih časih tujina za naše klerikalce, pač pa je za njih tujina naša Macedonija! Da, da, taki-le Sušniki se v Jugoslaviji ne počutijo dobro in si menda želijo klerikalno-hobsburške Avstrije nazaj, česar pa nikdar dočakali ne bodo.

† Poslanec Roškar je imel preteklo nedeljo v Sv. Jakobu v Slov. Goricah shod, na katerem pa so bili samoštójni kmetje v ogromni večini. Roškar je to takoj opazil in se zato poslužil druge taktike, da bi speljal poslušalce na led. Začel je namreč napadati uradništvo in učiteljstvo in hujskati kmete proti tema stanovoma, češ, da imajo prevelike plače. Načrt pa se mu ni posrečil. Še manj sreče je imel mariborski načelnik orlov Tratnik, ki je hotel ustanoviti v Sv. Jakobu Orla, a je izvedel, da so že skoro vsi fantje vpisani v Sokola.

† Naše zakonodajstvo. Iz Beograda poročajo: V parlamentarnih in političnih krogih se temeljito razpravlja vprašanje, kako bi se moglo kar najbolj pospešiti sklepanje najnujnejših zakonov, ko ustavotvorna skupščina konča svoje ustavno delo in pristopi k zakonodajstvu. Po končanem ustavnem delu se bo pokazala potreba po mnogih novih zakonih iz vseh strok javnega življenja, potrebno bo izenačenje obstoječih zakonov, vstvarjanje novih pravnih principov in prilagoditev obstoječih zakonov ustavnim določbam. To delo bo ogromno in težko je, ako ga bo mogla ustavotvorna skupščina hitro končati, zato se je pojavilo v političnih krogih par predlogov, kako naj bi se zakonodajno delo pospešilo. Dr. Voja Marinković je stavljal predlog, da naj se ustanovi zakonodajni svet, ki bi v sporazumu z vlado izdeloval najpotrebnejše zakone, kateri bi bili takoj predloženi reviziji skupščine. Drugi predlog je formuliral podpredsednik ustavnega odbora Juraj Demetrović, ki daje pravico sklepanja nujnih zakonov ustavnemu odboru, ki bi sklepal začasne zakone do sestanka redne narodne skupščine. Sedanji ustavni odbor bi imel tudi pravico in dolžnost sklepati in reševati o vladinih zakonskih predlogih. Po Demetrovićevem predlogu bi ustavni odbor ne imel pravice sklepati o sledečih zakonih, ustavljanje ustavnih odredb v zmislu čl. 86. ustave, podaljšanje vojaške dolžnosti, nalaganje novih finančnih bremen, sklepanje državnega posojila in odobravanje državnega proračuna. Za veljavnost teh začasnih zakonov je potreben predlog vlade, sankcija krone in skupštinsko poročilo, ti zakoni imajo pravomočno zakonsko silo, dokler jih ne ukine redna narodna skupščina ali pa izmenja z novimi zakoni.

† Konferenca Radičevcev. Konferenca glavnega odbora Radičeve seljačke stranke ni napravila na javnost utisa, ki ga je morda pričakoval Radić, ali še bolje, ki so ga morda želeli in pričakovali tihi njegovi zavezniki. Tudi v stranki sami je precej nezadovoljstva proti vodstvu: narod je spreviedel ničenost Radičeve politike, vsled katere visi v zraku 49 mandatov brez vsake politične moči, vse obljube so ostale neizpolnjene,

vsa demagogija se je razblinila v nič vspricho resnega in smernega dela v ustavotvorni skupščini. Zanimivo je, da so sedaj Radičevci začeli sestavljati svoj ustavni načrt, ki ga predložijo konstituenti, ko je ta v ustavnem odseku že skoro končala ustavno delo. Kaka konfuznost vlada v Radičevi stranki je dokaz, kako si predstavljajo ti ljudje državno obliko Hrvatske v sestavi Jugoslavije. Po Radičevi zahtevi naj bi bila «Hrvatska nevtalna seljačka republika v mednarodno priznanem okvirju Jugoslavije». Kako si predstavlja Radić to državno obliko pač nikdo ne more razumeti, pa gotovo tudi sam Radić ne, ki je ves čas svojega življenja posebljena konfuznost. — V splošnem pa so postali Radičevci precej ponižnejši, pravijo da pod vtisom imenovanja novega bana za Hrvatsko. Ko je bil ban še gospod Laginja, ki ga je Radić imenoval «gobo mesto človeka», je Radić grozil s svinčenimi kroglicami, danes pa, ko je ban Hrvatske postal Tomljenović, govori Radić že o kavčukastih kroglicah, kajti v komunikeju o seljački konferenci pravi: «najodločnejše svetujemo svojim organizacijam, da ostanejo vedno na polju one politične borbe, ki se odločuje končno s kavčukastimi kroglicami». — Tako se je ona velika «nevarnost» Radičeve akcije, na katero so se veselili toliki njegovi bivši in tudi sedanji tihi zavezniki, izkazala kot balonček iz mila, ki mu je treba le najmanjše sapice, da se razblini v nič.

Novosti.

* Ni šlo. Italijani so hoteli na vsak način, da bi prišla graščina kneza Windischgrätzta v Planini, skupaj z velikimi gozdovi, pod Italijo. Seveda se je za to zavzemal tudi knez Windischgrätz sam, ki se boji jugoslovanske agrarne reforme. Ko so nam Italijani izročili logaško ozemlje, so potegnili začasno mejo tako, da je bila Windischgrätzova graščina na njihovi strani, potem so se pa hoteli lepo mirno pogajati v razmejnitveni komisiji o mejnih posameznostih. Naši delegati v komisiji pa v to nso privolili, temveč so izjavili odločno, da bodo razpravljali o malenkostih šele potem, ko Italijani zapustijo ono ozemlje, ki pripade po rapalski pogodbi naši državi. Italijanski general se ej nato odpeljal v Rim in sedaj je — vprašanje rešeno tako, da so Italijani zapustili tudi Windischgrätzov grad, na katerem že vihra naša zastava in bode v oči marsikoga.

* Fašisti v Postojni. Celó v Postojni so se že naselili italijanski fašisti, ki bi hoteli tudi iz čisto slovenske Postojne napraviti — italijansko mesto. Od slovenskih trgovcev in obrtnikov zahtevajo ti tržaški frkolini, da odstranijo slovenske napise in jih nadomestijo z italijanskimi. Kdo bo pa v Postojni razumel italijanske napise? Bo že prišel čas, ko bo konec teh laških neumnih izzivanj po našem Notranjskem in Primorskem!

* V novih krajih, ki so po rapalski pogodbi pripadli naši državi in jih Italijani zapustijo, se uvede začasna vojaška uprava, ker je to iz raznih vzrokov potrebno. Seveda, vojaška uprava ne bo dolgo trajala in na njeno mesto pride kmalu redna civilna uprava.

* Kje so Kočevarji? Včasih smo mislili, da mora biti Kočevarjev zelo veliko, ko je avstrijska vlada tako skrbela za njih, da je ustanovila v Kočevju kar celo nemško gimnazijo. Sedanje ljudsko štetje je pa pokazalo naslednje številke iz kočevskega političnega okraja: vseh prebivalcev je 40.100, od teh 29.768 Slovencev, 372 Srbohrvatov, 73 drugih Slovanov, 9803 Nemcev, 35 Italijanov, 32 Madžarov, 26 drugih narodnosti. Torej v vsem kočevskem političnem

okraju niti 10.000 Nemcev (Kočevarjev) ni in vendar so avstrijske vlade tako skrbele za to majhno nemško naselbino na slovenski zemlji!

* Kako je na Koroškem? Naši koroški rojaki še vedno trpijo največje nasilje od strani Nemcev in nemčurjev. Veleposestnik Emil Kühnel v Trušnjah je sredi zime odpovedal vsem slovenskim najemnikom in ker ti niso ob novem letu zapustili hiš, jih je občina izgnala, pohištvo jim pa pometala na prosto. V Stibolčah kmet Kutilnik ni hotel prodati krave nekemu nemčurju in ta je šel na slovenskega kmeta zaradi tega z revolverjem, ampak pogumni kmet ga je vseeno ukrotil. V Klostru pri Grebriju je bila slovenska poroka. Nemčurji so napadli pod vodstvom nekega Moraka udeležence poroke in nekatere med njimi natepli. Take in podobne reči se dogajajo na Koroškem vsak dan in Slovenci nimajo čisto nobene zaslonbe nikjer, ker nemški orožniki se ne ganejo, ali pa celo skupno z nemčurji napadajo Slovence, kar se je že večkrat zgodilo.

* Za sokolski zlet, ki se vrši letos v Osijeku, je določil minister prosvete 15.000 dinarjev podpore, ker ve ceniti pomen Sokolstva za vzgojo naroda.

* Na železnicah še vedno kradejo. Tatvine na železnicah so v zadnjem času malo ponehale, ampak popolnoma te tatvine nikakor nočejo prenehati. Na železniški progi med Leskovecem in Remetincem je bilo iz vagona ukradeno na škodo nekega zagrebškega trgovca manufakturnega blaga v vrednosti četr milijona kron. Aretiran je bil zaradi udeležbe pri tej veliki tatvini železniški uslužbenec Prelušnjak, pri katerem se je našel velik del ukradenega blaga.

* Proti verižnikom in podobnim nepridipravom, ki jih je poln Zagreb, bo z vsó odločnostjo nastopil nov poverjenik za socialno skrbstvo pri hrvatski deželni vladi, Ancel. Vsi ti škodljivci bodo vrženi iz stanovanj, ki bodo potem služila onim, ki so primorani bivati v Zagrebu in se potikajo sedaj po raznih luknjah, ker so vsa boljša stanovanja zasedena po verižnikih, ki imajo dosti nepošteno prislužene denarja, da lahko plačajo najemnino, kakršna se od njih zahteva.

* Ruskih beguncev je v Jugoslaviji čez 30.000, vseh ruskih beguncev po vseh evropskih državah je pa skoraj en milijon. Vsi ti ljudje, ki se sedaj potikajo po svetu od nemilega do nečrednega, so zbežali iz svoje domovine, iz katere so boljševiki napravili pravi pekel.

* Vse se menja. Blizu Dunaja so imeli nekdanji avstrijski cesarji krasen grad Schönbrunn, ki stoji, seveda, še danes, samo da cesarja in njegovega številnega služabništva ni več. Avstrijci hočejo sedaj preurediti notranje prostore grada za — muzej avstrijske zgodovine. Tako mineva slava, zgrajena na krivici.

* „Lep“ duhovnik. Papež se je spomnil osirotele jugoslovanske dece in je poslal nekaj denarja. Sentpetrski župnik Petrič je v farni podružnici v Bizoviku delil podpore z tega darila na ta način, da je dal n. pr. vzorni in pridni materi s nepreskrbljenimi otroci, katerih oče je padel v vojni, 50 kron, dvema samskima Marijinima devicama, ki imata otroke s tujerodnimi vojaki, je pa dal po 125 kron podpore! Taka je duhovniška „pravičnost“ vedno in povsod.

* FRANCOSKEGA PATRA PADARSTVO. Po deželi in pred nekaj tedni tudi v Ljubljani se je ucnadoma pojavil lep, v cistercijsko meniško krilo oblečen pater, krepke, moške dobe. Zna lepo govoriti. Navadno obiskuje bolne in betežne rod-bine, obupance in tudi petične ljudi. Mirno in tiho stopi v sobo. «Dober

dan, hvaljen bodi Isus!» Vsi ga pozdravljajo iskreno in zaupljivo. Vsem pa začne tako lepo pripovedovati: «Prihajam, znate, iz daljnega orient, kjer sem grozno vojsko prestal. Bojeval sem se v Palestini zoper krvoločne Turke. Prehodil sem ves Balkan, znate, sedaj pa grem nazaj na Francosko, k svojim očetu menihom.» Po končanem pripovedovanju pa prime kako osebo, zlasti ženske, jo poboža in ji začne gostoljubiti: «Vidim, da ste bolni. Imam zdravila iz daljnega orient... Vzemite!» Običajno dobiva pater lepe nagrade in kmalu izgine iz vsakega kraja, kakor začuti, da je kje ljudstvo napram njemu nezaupljivo. Seboj nosi dve chianti-steklenici za «palestinska zdravila». V Ljubljani je imel bogato žetev. Ljudje so še vedno prismojeni, patri jih pa zlorablja.

* **KRŠČENO MLEKO.** Ljubljanski mestni magistrat je danes na državno pravdništvu vložil kratko ovadbo proti trinajstim osebam, mlekaricam in prodajalkam mleka, ki so v zadnjem času potvarjale mleko na zelo nesramen in brezvesten način kar na debelo. Mlekarice in prodajalke so prilivale mleku velike količine vode, v najmanj 20 in največ 50 odstotkih. Ljubljansko prebivalstvo se je že dalj časa pritoževalo nad slabo kvaliteto mleka, ki ga donajajo mlekarice. Tržnemu nadzorstvu so danzadnem prihajale številne pritožbe in nadzorništvo je v zadnji polovici meseca februarja izvedlo strogo kontrolo vseh mlekarn in obenem vzelo pri vseh mlekaricah male poskušnje. Kemična preiskava v laboratoriju tržnega nadzorništva pa je spravila na svetlo lepe rezultate. Na podlagi teh kemičnih preiskav so bili zaradi potvorbe mleka ovadeni: 1.) Ferdinand Neržima v Križevniški ulici, Rezultat preiskave njegovega mleka je bil naravnost presenetljiv. V mleku je bilo le 1.5 % maščobe, a 50 % pridejane vode. 2.) Antonija Lotrič v Sv. Florijana ulici št. 7. V mleku maščobe 2.1 %, vode 30 %. 3.) Marija Podjed v Sv. Florijana ulici št. 9. Maščobe 2.4 %, vode 20 %. 4.) Anton Cotman v Gradišču. Vzeli dve poskušnji. Prva: 30 % vode in 2.1 % maščobe. Druga poskušnja je pokazala, da je ta prodajalka prodajala zelo posneto mleko, ker je imelo le 1.3 % maščobe. 5.) Antonija Ješe, trgovka na Rimski cesti št. 8. Ta je prodajala mleko z 20 do 30 % vode. — Mlekarice iz ljubljanske okolice so izvajale dvojno prakso v potvarjanju mleka. Nekatere so ljubljanskim odjemalcem za drag denar prodajale do skrajnosti posneto mleko, tako, da je bilo v mleku le po 1 % maščobe. Druge so pa že posneto mleko krstile in prilivale vodo v znatnih odstotkih. Ovadene so sledeče okoličanke: Ivana Snaj iz Stožc št. 27. Posnemala je polovico maščobe. 2.) Antonija Mrhar, posestnica na Ježici. Prilite je bilo mleku 30 % vode. 3.) Ivanka Semraje, posestnica iz Jarš, 30 % prilite vode. 4.) Miha Kušar iz Podutika. Mleko močno posneto. 5.) Frančiška Podgoršek iz Bukovce pri Vodica. 25 do 45 % prilite vode, 2.2 do 1.7 % maščobe. 6.) Ana Čamernek iz Gameljev. Vode 25 %. — Vse te osebe se bodo morale v kratkem pred okrajnim sodnikom zagovarjati zaradi potvorbe mleka.

* **NESREČA NA ŽELEZNICI.** Na poti proti domu je v soboto na progi južne železnice blizu Brežic smrtno ponesrečil železniški delovodja Alojzij Renčelj. Hodečega po železniškem tiru, ga je zgrabil brzovlak št. 503, mu razbil glavo ter ga vrgel štiri metre globoko pod most. Tam so ga ljudje našli v nedeljo zjutraj mrtvega.

* **POZARI, PROVZROČENI PO ŽELEZNICAH.** Prejeli smo: V prejšnjih dveh letih so na mnogih krajih tik belokranjske železnice nastali požari, ki so bili zaneteni po iskrah iz lokomotiv. Temu se ni čuditi, ker so poslopja ob železniški progi v pretežni večini krita s slamo, iskre iz lokomotiv, menda zaradi slabe kvalitete premoga, pa švigajo po zraku, kakor da bi gorela sama slama. Ob poletnem času pri suši zadostuje mala iskrica, da užge slamnato streho. Pri zgradbah železnice se sicer gledana to, da so

poslopja v ožjem požarnem rajonu ognja varno krita, toda taki predpisi ne morejo zabraniti, da iskre ne letijo preko požarnega rajona. Postopalo se pa je pri uporabi dotičnih predpisov naravnost ne-spametno, ker se je železniška uprava trdovratno oklepala ožjega požarnega rajona. Tako se je večkrat pripetilo, da so dali le en del strehe pokriti ognja varno, dočim je ostal drugi del strehe še vedno s slamo krit in to v zlic opozoritvam komisijskih članov, da se iskra iz lokomotiv ne da omejiti na ognjavarno kriti del strehe. Na belokranjski progi so po železnici provzročeni požari napravili škodo za 1,357,551 K od 8. julija 1919 do 8. avgusta 1920. Taki požari so grozna nesreča za prizadete naselbine, pa tudi za železniško upravo. Ljudje so ogroženi v svoji eksistenci, ker jim ni nikdar povrnjena škoda in ker železniška uprava odškodnine ne izplača takoj, marveč šele po dolgotrajnih obravnavah ali procesih. Lahko si je misliti, kaka beda nastane vsled tega. Pa tudi železniška uprava trpi po požarih, ker mora velike svote na odškodninah plačati. Te škode bi se dale čestokrat zabraniti, če bi železniška uprava pravočasno ukrenila, da se zmanjša nevarnost na ta način, da se slamnate strehe v neposredni bližini proge ognja varno krijejo, če tudi niso več v požarnem rajonu. Na ta način bi se požari omejili in železniška uprava bi si na požarnih odškodninah mnogo prihratila. Upravni svet Dolenjski železnice se je po sklepu seje z dne 11. februarja 1921 obrnil na deželno vlado za Slovenijo, kakor tudi na upravo državnih železnic s prošnjo, da bi poklicane oblasti brez odloga vse ukrenile, da se nevarnost, če ne od strani, pa vsaj zmanjša. Železniška uprava naj da slamnate strehe ob progi ali sama ognja varno kriti ali pa naj se sporazumi s prizadetimi posestniki, da sami pokrijejo strehe proti določeni odškodnini.

* **Na smrt obsojena.** Pred mariborskim porotnim sodiščem se je morala te dni zagovarjati 20letna Alojzija Rojs, ki je brez vsakega vzroka svojega nezakonskega otroka vrgla v Dravo, kjer je, seveda, takoj utonil. Zločin je to mlado dekle hladnokrvno priznalo in ni pokazalo niti najmanjšega kesanja. Porotno sodišče jo je obsodilo v smrt na vešalih in obsojenka je sodbo čisto mirno in ravnodušno sprejela. Pač, velika pokvarjenost je zavlada vsespovsod in dolgo bo še trajalo, predno pridemo v normalne razmere.

Razno.

× **Solnčni mrk 8. aprila.** Ves učeniški svet nestrno pričakuje 8. aprila, ko bo Evropa, posebno pa Sedmograška, deležna posebnega prizora. Po astronomskih računih bo namreč vsa Evropa videla ta dan popoln solnčni mrk. Zadnjikrat je imela Evropa leta 1867. priložnost opazovati ta naravni dogodek. Letošnji solnčni mrk prične dopoldne pred deseto uro. Mrk bo trajal približno eno uro. Ameriški astronomi pridejo vsled te prikazni v Evropo, skoro gotovo celo v Sedmograško, kjer se bo mrk najbolj videl. — Oglejmo si na kratko, kako izgleda solnčni mrk. Ta nastopi samo v času polne lune. Pri solnčnem mrku stoji luna med solncem in zemljo in njena senca pada na zemljo; kamor pade senca, tam se ali deloma, ali popolnoma ne vidi solnca, to je odvisno od sence. Solnce potemni v začetku na zahodni strani in se nadaljuje proti vzhodni, podobno, kot če se bi premikala okrogla plošča na svetlem solncu počasi od zahoda proti vzhodu. Sredina te temne, okrogle plošče, ki nam predstavlja oblo lune, ki ni razsvetljena, gre ali pred središčem solnca, ali gre mimo severne ali južne solnčne oble. V prvem slučaju je plošča lune ali večja ali enaka ali manjša od solnčne plošče; nastane ali popoln ali okroglast solnčni mrk. V obeh zadnjih slučajih (ko gre luna mimo severne ali južne solnčne oble) nastane

delni solnčni mrk. Pri solnčnih mrkih se opazuje poleg nastopa in konca spremembe pri razsvetljavi in gorkoti, zračne struje, vplivi na rastline in živali itd. na zemlji, na solncu se opazuje, korono, t. j. svetlo obrobjen krog okrog solnca in protuberance, t. j. plamenasta izžarevanja iz solnčnega roba v vseh mogočih odnošajih. Skoro vsi ti pojavi nastopijo pri popolnem solnčnem mrku, kot bo 8. aprila.

× **Dimenzije zemlje.** Da je zemlja okrogla, to je menda sedaj že vsem znano in jasno. Toda vedno ni bilo tako. Stari Grki in za njimi verni papeži, ki so držali na tradicijah Aristotela, grškega učenjaka, so se trdno oklepali nazorov, da je zemlja ploščata in da nekje neha. Tam je konec sveta, tam je ograja, preko katere se pade v brezmejno globočino. Gorje onemu, ki bi si upal trditi nasprotno. Proklet in pogubljen je na vse večne čase. Toda to ni ustrašilo in plašilo onih ljudi, ki so iskali resnice, ne oziraje se na sv. pismo, ne na Grke in na nauke sv. očetov. Šli so preko teh in razmišljali svobodno. Dognali so, da je zemlja ogromna krogla, ki visi prosto v vsemiru. Obseg te krogle znaša 40.000 km, polmer znaša 6370 km. Površina zemlje znaša 510 milijonov kvadratnih kilometrov, a prostor, ki ga zavzema en bilijon 83 tisoč milijonov kubičnih kilometrov. Udali so se tudi papeži, toda šele po preteku precejšnjih decenijev in priznali, kar je svet že dolgo vedel.

* **Napoleonova miza na prodaj.** Dunajske aristokratske in dvorske palače in v njih shranjene zbirke prihajajo počasi na trg. Eno od najbogatejših zbirk prodaja sedaj grof Palfy. Med drugim prodaja tudi pisalno mizo Napoleona, — katero mu je nekoč poklonilo mesto Pariz. Ze v mirnem času so cenili to mizo na 40.000 funtov šterlingov.

* **Amerikanski običaji.** Zgodilo se je v Nodeni v Arkansasu. Zamorec Henri Lavery, štiridesetih let, se je maščeval nad gospodarjem, pri katerem je delal. Ubil ga je skupno z njegovo hčerko. Potem je pobegnil. Zamorca so prijeli v Teksasu in ga z vlakom poslali v Nodeno, da ga tam sodijo. Prebivalci tega okraja so veliki sovražniki sodnijskih procesov. Vsedli so se v avtomobil, bilo jih je 25, in se odpeljali vlakom naproti. Napadli so vlak ter oteli policajem zamorca in ga odvedli na mesto zločina. Tu so, v prisotnosti velike množice meščanov, položili zamorca s petrolejem, ga privezali h kolu in ga živega zažgali.

* **Zgodovina podmorskega brzojava.** V zgodovini podmorskega brzojava se je odigrala borba med človekom in morjem, v kateri je po ogromnih težkočah zmagal človek. Dne 5. septembra 1866. je uspelo spojiti Evropo in Ameriko s prvim kablom. Prvi poskus podmorskega brzojava je naredil leta 1850. Anglež Jakob Brett, ki pa ni uspel, zakaj bakrena žica, s katero je spojil Dover in Calais, se je pretrgala. Leta 1852. pa je uspelo spojiti Dover s Calaisom s kablom, ki je bil preko gutaperče armiran z železnimi žicami. Takoj po tem uspehu se je pojavila misel, da se prebrodi s kablom odprto morje. Ze leta 1854. je napravil Amerikanec C. Field načrt, da se spoji Irsko s Severno Ameriko. Direktna daljava bi znašala 3000 km, toda sam kabel bi moral biti daljši, ker se je pokazalo, da se nahaja med Irsko in Ameriko pod morjem ogromno brezdno 3—4 km globoko, 2000 km široko. V to brezdno bi se moral položiti kabel s svojo ogromno težo in je bila velika nevarnost, da ne počni in to med polaganjem ali pa pozneje radi velike napetosti. In res. Pri prvem poizkusu je izginilo in se odtrgalo v morje 600 km položene žice. Po nadaljnjih treh polaganjih se je zgodilo isto in izgledalo je, da bo vse zaman. Leta 1865. se je začelo polaganje znova, in sicer z ogromno ladjo „Great Eastern“, ki je nosila 4500 km kabla, težkega 4000 ton. Ko so položili že

2200 km žice, se ista odtrže in izgubi v morje. Leta 1866. je odšla ista ladja v spremstvu še treh drugih na ponovno delo. Vendar so skušali položiti kabel 50 km južneje od prejšnjih. Dne 5. avgusta 1866. leta se je izkrcal kabel srečno na new-foundlandski obali in z njim je poslana brzovajna čestitka predsednika Združenih držav Johnsona angleški kraljici Viktoriji. Po tem uspehu se je mreža podmorskih kablov ogromno razvila. Pred svetovno vojno je znašala ta mreža 269.314 morskih milj, kar daje črto, ki bi omrežila 18krat celo zemljo. Najdaljši kabel je „Fanning Island-Vancouver“ (preko Tihega oceana) in ima 6300 km.

* **Koliko zlata je na svetu?** Računa se, da je bilo koncem leta 1920. zlata na celem svetu v vrednosti 90 milijard francoskih frankov kar tehta okoli 26 milijonov kilogramov. Računajoči, da gre v vsak vagon 10 tisoč kilogramov, bi potrebovali za vse zlato 2600 vagonov ali 52 vlakov po 50 vagonov. Papirnatega denarja je danes v prometu na celem svetu okoli 335 milijard, tako, da pride na vsako zlato krono, na vsak zlat frank itd. 89 papirnatih, a pred vojno je prišlo na vsak komad zlatega denarja samo 64 papirnatih.

* **Mrtva mati rodila živo dete.** Pred mesecem dni se je dogodil na ženski kliniki berlinskega vseučilišča do sedaj neverjeten in edin slučaj, da je mrtva mati šteti dan po smrti rodila živo dete. Na Pottsdamerplatzu je avtomobil povozil neko ženo in jo vlekel nekaj korakov s seboj. Ženo so prenesli v bolnico, kjer je čez eno uro umrla od pretresa možganov; ker se ni zanj nobeden interesiral, so predali truplo anatomskemu inštitutu. Po šestih dnevih je prišlo do sekcije pod vodstvom znanega profesorja dr. Straucha, ki se je s svojimi učenimi kolegi začudil, ko je našel, da je v ženi, ki je bila v najvišjem štadiju noseča, defino srce še bilo. Naravno, da se je navadna sekcija takoj prekinila, izvršil se je umetni porod in kmalu je prišlo na svet živo dete, popolnoma sposobno za nadaljnje življenje. Ta slučaj je do sedaj edini v zgodovini medicine ter je pri tem največji čudež to, kako je moglo dete ostati v materi šest dni brez hrane. Slučaj je interesanten z medicinskega in sodnijskega stališča. Vprašanje je namreč, če sme zdravnik dopustiti pokop noseče žene prej kot je izveden umetni porod, če noče, da bode kriv, da je dopustil pokopati tudi živo dete v njej.

Razširjajte „Domovino!“

Muči Vas glavobol? Zobobol? Trganje v udih? Malo Fellerjevega pravega Elsa-fluida in odpravljen so bolečine! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej. Fellerjev Elsa-mentolni črtnik en komad 12 K.

Želodec Vam ni v redu? Nekaj pravih Fellerjevih Elsa-kroglic! Te so dobre! 6 kroglic 18 K. Pravi balzam 12 steklenice 72 K. Prava švedska tinktura 1 velika steklenica 20 K. — Omot in poštarina posebej, a najceneje, Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa- trg št. 360, Hrvatska.

Dva mlada osamljena državna službenca želita ko espondirati z mladima, inteligentnima devojkama. Pod šifro «Zelena pomlad.»

Varčna gospodinja rabi edinele

GAZELA MILO

ki je najboljša in najcenejša

Svetovna vojna.

Dalje.

Svetovni dogodki in nemški načrti.

Seja ta je bila tajna, ker državniška modrost in politika zunanja to najvišja je skrivnost.

Vendar, kar ministri skupno v seji tej sklenili so: dasi bilo je zaupno, svetu razglasili so.

(Ker skrivnosti, dragi moji, lahko skrivajo možje — če poveš jih ženi svoji, kmalu jih ves svet izve.)

Vsak minister ima ženo, žena več prijateljic — tukaj suče se vreteno vseh intrig in vseh novic.

Ko minister gre od seje utrujen prihiti domov, ženka se lepo nasmeje, zvjabi ga v «domači krov» —

tam iz reveža izvabi vse državne tajnosti in prositi ne pozabi, naj molči do skrajnosti.

Drugo jutro na posete znanke njene prihite, prva stvar so toalete potem dvorni renomé.

A nazadnje šepetaje se zaupa to in to — — — znanke pa na razne kraje te skrivnosti razneso.

Ker to stara je manira, kdor ima pristop na dvor, znance svoje protežira in pomaga jim navzgor.

In ker vojna pot odpira do različnih višjih mest, vsakega interesira taka nenavadna vest.

Zato ženske so hitele drugi dan od vrat do vrat, šepetale so vesele: «Berchthold to je diplomat» ...

Sam grof Berchthold po večerji je odšel takoj na dvor, s protokoli in papirji je budil povsod pozor.

Vsi lakaji in portirji so si pomigavali, tu po trije, tam po štirje so pošepetavali ...

Kar grof Berchthold je prinesel, cesar je sprejel takoj od veselja se je tresel in je rekel: «Ne nocoj!»

Še nocoj naj se odloči ali vojna ali mir, skrajni čas je, da že počí, da ne bo preveč ovir.

O grof Berchthold, hvala, hvala, zvesta duša vi ste res — zgodovina bo pisala vašo slavo do nebes.

Veste, da že komaj čakam, da bo kaka vojna spet, jaz tako rad kri pretakam, pa je tako miren svet.

In posebno na Slovane imam velik apetit, pa se nihče mi ne zgane, da bi šel ta rod krotit.

Moj Radecki ta jih bode pomnite: Kustoca, Vis! on po svoje taj zagode, pa bo konec vsakih kriz.

In zato še enkrat pravim o grof Berchthold, skrajni čas jaz sam Srbe vse podavim, s kraljem Petrom — jaz, jaz, jaz.

In od jeze stari stavec pal je o naslanjač brez sil, grof mu je podal kozarec, da se malo je napil.

Ker Franc Jožef — to je znano — bil je velik krvolok, pil je konjak neprestano in podpisal vsak odlök.

Mnogo let ta trinog stari je na Dunaju sedel: «Bog ohrani, Bog obvari» — je neumni narod pel.

Ko se zopet je zavedal in še malo pokrepčal — se je k svoji mizi vsedel in je Berchtholdu dejal:

«Kar se v seji je sklenilo, to je vse edino prav, vse se bo tako zgodilo — vsem ministrom moj pozdrav».

Trudno glavo je naslonil težek je bil dih njegov — Berchthold pa se je poklonil — hitro je odšel domov.

To noč slavna kamarila je imela občni zbor, da bi kaj ne zamudila, če nastane kak razdor.

Kajti vsem je bilo znano, da sta tukaj stranki dve, in intrige neprestano se od vseh strani množe.

Zato treba je pozorno gledati ves položaj, ker je s kamarilo dvorno združeno še marsikaj.

Vendar slavna kamarila razsodila je tako, da bi vojna dobra bila, za državo in za njo.

Rod habsburški je narasel poln je cesarski grad, kdo bo to družino pasel, če ne zviša se doklad.

Ker cesarska rodovina nič ne dela — samo je, vsa družinska imovina lahko rakom žvižgat gre.

(Dalje prihodnjič.)

Položaj na lesnem trgu.

Vsled zboljšanja notranjega položaja naše države se splošno sodi, da se mora spremeniti situacija na lesnem trgu in v lesni industriji v kratkem na boljše. Največja zapreka lesni konjunkturi leži v domačih slabih prometnih razmerah in ne v zavlačevanju izvršitve rapalske pogodbe od italijanske strani. Reška in baroška luka še vedno ne sprejemajo večjih pošiljatev, kar onemogočuje v prvi vrsti obnoviti stare in najti nove zveze z inozemstvom.

Kakor smo že zadnjič poročali, je vlada z novo tarifo — vsaj deloma odstranila carinske zapreke naše lesne trgovine in bo s tem posebno promet v deskah iz mehkega lesa, v hrastovem, kostanjem in orehovem lesu za tehnično uporabo, v rezanem lesu istih vrst itd. posebno pospešen. Mi smo zadnjič prinesli nove tarifarne postavke, danes naj omenimo, da je od faktičnih izvoznih artiklov znižana carina hrastovemu rezanemu in sekanemu blagu za 4 krome pri 100 kilogramih ali 48 do 64 kron pri kubiku, a iglastem rezanem blagu za 4 K pri 100 kilogr. ali 12 do 16 K pri kubiku. Ostali sortimenti ne prihajajo toliko pri izvozu v poštev z edino izjemo hrastovih debel, ki jim je carina znižana na polovico.

Navzlic znižanju carine bo naši lesni trgovini s tem malo pomagano, ako se ne regulira promet in ne zniža železniška tarifa, ki jo bolj teži kakor izvozna carina.

V upanju, da bodo zgoraj omenjena pristanišča v kratkem zmožna sprejeti večje kvantitete lesa, je lesna produkcija začela s forsiranim delom. Posebno oni obrati, ki izdelujejo tenke hrastove deske in štange, železniške bukove in hrastove prage, obratujejo vsled povpraševanja po teh izdelkih s polno paro. Ne bo treba dolgo čakati in naša lesna industrija bo v stanu zadovoljiti vsa povpraševanja inozemstva po teh artiklih.

Upanje na skorajšnji začetek izvozne konjunktive slabijo edino naše prometne razmere. Železniška uprava je že preje težko ustrezala številnim prošnjam po vagonih, sedaj se pa zdi, da bo ravno pomanjkanje prometnih sredstev če ne obilo, pa vsaj občutno, oslabilo našo spomladansko izvozno lesno trgovino. Da se temu kolikor mogoče odpomore, se bodo v prihodnjih dneh vršila posvetovanja zainteresiranih krogov pri Zvezi industrijcev v Ljubljani. S kakšnim uspehom, bomo še poročali. Vlada naj v tem eminentno važnem vprašanju zastavi vse svoje sile, ker bi se v nasprotnem slučaju lahko dogodilo, da vsled večje produkcije in torej obilnih ponudb na eni strani in na drugi vsled visokih cen, ki so nastale iz upanja na spomladansko izvozno konjunkturo, slednje sploh ne bo.

Zadnji mesec je vladala v trgovini s hrastovimi hlodi obeh razredov, z bukovimi debli obeh razredov, z blagom za sode in kadi, s frizi, štafli, z ogljem in drugimi lesnimi izdelki občutna stagnacija.

Ze v sredini meseca februarja se je obrnilo na bolje in v pretečenem tednu se je bližala depresija s hitrimi koraki svojemu koncu.

Zgoraj omenjeno upanje na spomladanski razmah v trgovini drži cene kvišku in če vzdrži promet novo veliko obremenjenje, se nam zdi, da bodo ostale cene trdne.

Tako stanejo hrastova debela I. razred 1500 do 2400, II. razred 800 do 1000, furniri 2600 do 3200, hrastove deske do 5 cm 3000 do 4500, nad 5 cm 4000 do 5000, sirovi frizi 3000 do 3500, štafli 4200 do 5000, bukova debela I. razred 450 do 600, bukovo žagano parjeno blago 2000 do 2100, neparjeno 1100 do 1300, javorova debela 1000 do 2000, jesenova debela 1200 do 1600 (oboje prvi razred) hrastovi in jelini brzozjavni drogovji brez notice, železniški pragi (hrast) 160 do 210, bukev 110 do 130, vse za kubik, oglje za vagon 15.000 do 17.000 kron.

Trgovina je živahna, tako loko kakor franko vagon. Seveda so pri tem cene kar najraznovrstnejše in se ravnaajo v prvi vrsti po kvaliteti blaga tudi po oddaljenosti od železniške postaje. Navzlic različnim cenam pa je vendar smatrati tendenco za trdno in stabilno. (Iz «Jutra».)

Ženski kotichek.

Ženska v moški obleki. V Trstu so nekoč pripeljali na policijo 30letno Albino M. iz Litije, ker je hodila v moški obleki in se je izdajala za moškega. Na policiji je izpovedala sledeče: Oče njenih dveh nezakonjskih otrok jo je zapustil ter ni hotel ničesar prispevati za svoja otroka. Pred štirimi meseci je prišla v Trst iz Litije, kjer ni mogla dobiti nikaškega dela. Sprva je v Trstu nosila malto. Ker je pa bila plača premalenkostna, ni mogla preživljati sebe in otročiča, zato si je ostrigla lase, se oblekla v moško obleko in delala kot težak pri gradnji neke hiše. Zaslužila je potem dvakrat toliko in tako je mogla živeti z rodbino. Nihče ni vedel, da je ženska. Toda nesreča je hotela, da je prišla iz Litije neka znanca. Ko je zagledala svojo rojakinjo v moški obleki, se je glasno začudila tej izpremembi. Ljudje so postali pozorni in redar jo je odvedel na policijo. Uboga ženska je odpotovala v Ljubljano. — Ta slučaj je jako značilen. Samo lase si je dala ostriči, pa moške hlače oblekla in ženska postane docela enakopravna z moškim. Prav toliko more delati in prav toliko zaslužiti, samo goljufati je treba, da jo sploh puste k delu.

Spanje. Spanje je neobhodno potrebno za vsakogar. Spanje nas krepi in nas sveži od vsakdanjega dela ter nam daje novih moči. Nespavanje ubija telo in dušo, draži živce, proizvoda slabo voljo in jemlje veselje do vsakega dela. Človek skoro lažje prenaša lakoto, nego nespavanje.

Ako si kradete čas spanja, si kradete s tem življenje in hitite smrti v naročje. Spanje mora biti redno in mirno, ako hočemo, da nam koristi. Dnevno spanje nikdar toliko ne izda kot nočno.

Majhni otroci morajo spati vso noč in še precejšen del dneva. Saj pravi prislovica, da «rastejo v spanju». Mladina od desetih let naprej naj spi najmanj deset ur. Vleže naj se zvečer pozimi ob 8., poleti ob 9. uri. Odraslim ljudem zadošča 7 do 8 ur spanja. Slabotne malokrvne žen-

ske pa naj spe 9 ur na dan in če mogoče, naj tudi po obedu ležejo za kake pol ure. — Rana ura, zlata ura. Pojdi torej zgodaj spat in zgodaj vstani!

Spavaj v hiši na postelji in ne na tleh. Velike vrednosti in velike koristi je, da ima vsaka oseba zase posteljo. V spalnici mora biti vedno dovolj čistega zraka. Dobro je, kdor se navadi, da spi pri odprtem oknu. Vendar pa postelja ne sme stati tik okna. Ležišče naj bo bolj trdo nego mehko, odeja pa lahka. Ponoči ne imej zavezane glave. Pokrij si noge, glavo pa imej prosto. Dobro je, da si zvečer, preden ležeš spat, umiješ roke, obraz in noge ter si očediš zobe. Nobena stvar tako ne pospešuje zdravja kot snažnost.

Naše blazine. V blazinah izgubi perje ali puh mnogo svoje gorkote, ako ga nikdar ne osnažimo, neglede na to, da se nabere v perju tudi mnogo prahu in potu, kar je seveda nezdravo. Zato je treba perje od časa do časa tudi osnažiti. Po nekaterih krajih ga snažijo v kotlih, pod katerimi je treba prav malo zakuriti. To-

plota potegne iz perja vso nesnago, ki ostane na dnu kotla. Seveda je treba perje v kotlu večkrat premešati, ter paziti na to, da se kotel preveč ne razgreje in se perje ne opali.

Poznamo pa še drug način snaženja, ki je jako temeljit, a perja nič ne pokvari. Nalij v banjo ali čeber zelo gorke milnice (žajfnice). Potem razparaj blazino za malo ped na široko. Jemlji nato iz blazine puh in ga devlji v pripravljeno milnico. Če delaš na ta način previdno, ti perje prav nič ne leti po zraku. Premencaj ga v milnici, poberi ga nato z rešetom iz nje, odlij umazano vodo in nalij na perje sveže vode. To ponoviš lahko še enkrat. Nato iztisni puh in ga razprostri na solncu, kadar ni vetra, da se osuši. Tako osnaženo in osušeno perje deni zopet v blazino, ki jo obesi potem še za par dni na prepih, da se puh vseskozi dobro posuši. Ta vrsta snaženja je jako prikladna, ker lahko opravljaš to delo polagoma, namreč, vsako blazino lahko snažiš posebe. Med tem, ko se perje suši, pa lahko opereš prevleko, ako je to potrebno.

Zopet nekaj za Vas!

Mučli li Vas glavobol? Trganje po udih? Protin in revmatizem? Prehlajenje? Nespečnost? Nervoznost?

Poizkusite tudi Vi Fellerjev pravi Elsa-Fluid. Čudili se boste in hvalili Fellerjev Elsa-Fluid kot dobrega prijatelja v hudih časih! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Revma-prašek in tablete zoper revmo 15 K. Aspirin-praški 15 K.

Ali kašljate?

Sluz odstranjuje in kašelj ublaži Zagorski prsni sok 9 K. Hega-pločice (prsne pastile zoper kašelj) 7 K 50 v. Bomboni iz slada in trpotca od 3 K naprej. Prsni čaj proti kašlju 8 K. Fijakarski prah 8 K. Guajakol-sirup na zdravniški predpis 40 K. Lipov čaj 8 K.

Glavobol?

Ravno tako pripraven, kakor zanesljiv v uporabi je Fellerjev mentolni klinček «Elsa» 12 K. Prašek zoper glavobol 15 K. Kinin-prašek, prašek zoper mrzlico 30 K.

Zobobol?

Zobne kapljice 5 K. Zeleno olje 30 K. Očesna voda 5 K.

Srbečica, garje.

Mazilo zoper garje 12 K. Naftolno mazilo 16 in 20 K. Žvepleno mazilo 12 K. Vsa ostala mazila kakor cinkovo mazilo, belo svinčeno mazilo, aromatično mazilo, lovorovo mazilo v škatlah po 3, 7 in 12 K. Mazilo za rane 15 K. Otroče mazilo in kafri cvet 12 in 60 K. Mazilo zoper ozeblino 15 K. Diahilobliž, repni obliž 2 in 4 K. Cvet in mazilo zoper golšo 15 K.

Zdravila za živino.

Živinski prah, 1 škatla 7 K 50 v. Mazilo za konje 25 K. Arnika 6 in 30 K. Grenka sol 3 K. Kreolin 15 K. Terpentinov olje 6 in 30 K. Gosti terpentin 5 in 10 K. Mazilo zoper uši 3 in 12 K.

Pri vprašanju

naj se prilože poštne znamke za odgovor.

Ali Vam želodec ni v redu? Težka prebava? Nimate teka?

Oj, kako boste zadovoljni, če poizkusite Fellerjeve prave Elsa-kroglice! Te so resnično dobre! 6 škatlic 18 K. Sagrada Barber 12 K. Želodec okrepčujoča švedska tinktura 20 K. Balzam in življenska esenca 6 K. Pravi Seehoferjev balzam 15 K.

Za prebavo!

Prebavni prašek 4 K. Soda bicarbonica 3 K. Otvarjajoča želodčna sol 6 K. Karlovarska sol 6 K. Regenerol znamka «Hega» (fiziološke soli po prof. Neusser-ju) 1 škatla 25 K. Najfiniješe ricinovo olje 6 in 30 K. Tamarindsko pastilje 2 K 50 v. Čaj za čiščenje krvi 8 K. Senesovo perje (Senesblätter) in materino perje (Mutterblätter) od 3 K naprej.

Slabokrvnost?

Tekoči železni ekstrakt 20 K. Železni albuminat 40 K. Na zdravniški predpis Arsoferintektolettes iz lekarne pri «sv. Duhu» na Dunaju 25 K. Hegaferin 45 K. Apneni železni sirup 20 K. Blandtekttolettes 15 K. Pravo najfiniješe ribje olje «Elsa» 85 K.

Sredstvo zoper gliste!

Elsa glistovni sladkorji 1 vrečica 7 K 50 v, sladkano ali čisto glistovno seme na tehtnico od 4 K naprej.

Proljev, diareja?

Bastlerjeve kolera-kapljice 15 K. Krčne kapljice 10 K. Cimetove kapljice. Melisov cvet, Kamilične kapljice, Kuminove kapljice, Prominčeve kapljice, Baldrian-kapljice, Hoffmannove kapljice, mala steklenica 6 K, velika 30 K. Bobrove kapljice (Bibergeiltropfen) za žene 30 K.

Državna trošarina

se računa pri alkoholnih preparatih posebe, toda samo po lastnem strošku.

Omot in poština

se računa posebe, toda najcenejše. Priporočila se več na enkrat naročiti, kajti stroški na več robe razdeljeni, manj znašajo.

II. Naročila se adresirajo na:

EUGEN V. FELLER, lekarna, Stubica donja, Elsatrg št. 360, Hrvatska.

Delniška glavnica
K 30,000.000

Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana

Rezerva: okrog
K 10,000.000

Centrala: Trst. Podružnice: Beograd, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Maribor, Metkovič, Opatija, Split, Sarajevo, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema: Vloge na kajžice. — Vloge na tekoči in širo-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Escontira: Monice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjume: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzozjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.